

Молода Україна

журнал українського демократичного молоді

РІК ВИДАННЯ 7-й.

ЖОВТЕНЬ-ЛИСТОПАД — 1957

No 41

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Б. Антоненко-Давидович:
ЩО ЖИВЕ Й ПО СМЕРТІ

С. Васильченко:
НА ХУТОРИ

Ф. Г. Льорка:
ОРІЄНТАЛЬНЕ СНОВИДДЯ

I. Качуровський:
ПАМ'ЯТІ ГАМСУНА

П. Одарченко:

I. ФРАНКО ТА Л. УКРАЇНКА

М. Орест:

У КНИЗІ СТАРОВИННИЙ

Проф. I. Гончаренко:

Д. ДОНЦОВ І УКРАЇНСЬКА
НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА

С. Помачка:

ФЕЙЛЕТОН ПРО НІЩО

А. Сенько:

ЧОРНОБРИВЦІ

С. Лекок:

ЖАХЛИВА ДОЛЯ МЕЛЬПОМЕН-
НУСА ДЖОНСА

Вол. Шелест:

ЗАГЛУШЕНИ МОТИВИ

Вісті з України,

Одумівська хроніка,

Листи до Редакції,
тощо.

MOLODA UKRAINA
A Ukrainian Monthly Magazine

Published by
the Central Committee of ODUM
191 Lippincott St., Toronto, Ont.,
Canada

PRESIDENT: E. Fedorenko
Редактує Колегія в складі:

Я. Білінський, П. Гурський, Ю.
Мартинюк, Б. Олександрів (головний редактор), Е. Федоренко,
Н. Тусюк.

Адміністратор В. Павлюк.
Передплата на пів року — \$1.75
Передплата на рік — 3 дол.
На два роки — 5 дол.
Ціна окремого числа — 30 центів

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Австралії:

Mr. S. Krywolap
Box 1586
G.P.O. Adelaide
S. Australia

В Бельгії:

Mr. H. Szmyhal
Camp 44/5 Bussoit,
(Hainaut) Belgique

У Великобританії:

Mr. Andrij Bondarenko
123 High St.
Notting Hill Gate
London, W. 11, England

В Аргентині:

"Porohy"
Casilla de Correo 3184
Buenos Aires, Argentina

У Франції:

Mr. W. Mirutenko
Court Digeau 155
Ostricourt (Nord), France

Post conto:
Lillie c/c 260791

У Німеччині:

Mr. I. Kornejtshuk
Muenchen, 54
Seehamer St. 13, Apt. 2,
Germany

НА ОБКЛАДИНЦІ:

Королева Канади Єлизавета II
та Герцог Единбурзький
під час відвідин у Канаді і США.

ВЕЧІР МИСТЕЦЬКОГО СЛОВА

6 жовтня ц. р. в Торонто, в залі Православної Громади відбувся вечір художнього слова, що його влаштували нещодавно прибулі з Австралії артисти Ростислав та Віра Василенки. В переповненій залі (чимало хто з-за браку місця пішов додому) серед публіки можна було бачити чималу кількість журналістів, письменників, артистів та громадських діячів.

У вступному слові проф. В. Ревуцький зазначив, що мистецтво художнього слова, одне з найскладніших мистецтв, на еміграції занедбане, як занедбане воно і в Україні, хоч причини цього тут і там різні: на еміграції мистецтву слова не надається відповідного значення, не культывується його частинно з браку кадрів, а частинно через те, що надмірне зловживання т. зв. "декляматормством", доконуваним ким завгодно і як завгодно на наших "академіях", убило зацікавлення цим складним, справді вищуканим мистецтвом; в Україні ж правлячі чинники докладно усвідомлюють велике психологічне значення мистецтва слова, і з уваги на те, що практично контролювати його вияви тяжко, свідомо втримують його на невисокому, вузько-пропагандивному рівні. Це тим знаменіше, що в Російській РСФР мистецтву слова приділяється багато уваги, особливо в ділянці читання російських класиків. Тому вечір артистів Ростислава та Віри Василенків, на думку доповідача, подія справжнього мистецького значення.

Програма вечора, яку відкрив своїм віршем "Моїй Україні" Ростислав Василенко, складалася в основному з творів сучасних українських письменників, пов'язаних у концертову цілість відповідними ремарками, що їх читала арт. М. Луцька. Хоч ремарки ці мали другорядне, допоміжне значення, їх, однак, було б не здивимо ще раз проредагувати. Мистецтво слова має ту прикмету, що воно не терпить невикінчення, навіть у малих деталях.

Тематично програма вечора була доволі різноманітною. Вона включала проийняту ліризмом героїчну роман-

тику ("На золотих богів", Г. Косинки), патетичну поему "Листопадові дні" (на мотиви М. Бажана), настроєво-символістичну новелю В. Русальського "Дід Голод", одну з поезій Т. Шевченка, гуморески М. Зощенка, О. Вишні, С. Ломачки.

Найкращою точкою в першій частині була новела Г. Косинки "На золотих богів" у спільному виконанні Ростислава та Віри Василенків, а у другій частині — "Листопадові дні". В "Листопадових днях" Р. Василенко досяг максимальної гармонійності слова, міміки й жесту. Жаль лише, що артист не втримався від спокуси додати трохи власного потріотизму, що внесло в цю графічно чітку річ деякий стилевий різnobій. Культурно, з почуттям міри, провела свої часово менші виступи арт. Віра Василенко, чия інтерпретація читаного полягала переважно в голосовій експресії і тільки зрідка супроводжувалася скрупним жестом. Слабшою, хоч, можливо, і успішною у публіки частиною програми був гумор. М. Зощенко, прекрасний свого часу гуморист, тепер стає неактуальний. З Остапа Вишні та Свирида Ломачки вибрано не найкращі (побутові) речі. Є в цих авторів твори з складнішим для сприймання, але з багато глибшим гумором. Р. Василенко — артист такого виміру, що ці речі йому під силу, і ми не радили б йому звертати основну увагу на прямолінійний побутовий гумор. Думаємо також, що інтерпретація літературного типу Свирида Ломачки не цілком збігається з авторовою. У автора Ломачка не такий ужай хвацький гульвіса, як це можна було уявити на підставі естрадного образу. Це радше свое-рідний селяк-філософ, що споглядає на життя з розуміючою, часом веселою, а здебільше гіркою, посмішкою.

А втім — це справа і одночасно право суб'єктивної інтерпретації. В цілому вечір Ростислава та Віри Василенків — небуденна, цікава імпреза, їх заслужений успіх з проекцією ще вимовніших успіхів у майбутньому.

Цього щиро ми ім бажаємо.

Б. Ол.

Щиро дякуємо нашому читачеві Миколі Понеділкові за цінний подарунок для редакції "Молodoї України".

ЮРІЙ КЛЕН – ВИДАТНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОЕТ

(До 10-ліття з дня смерті)

ЮРІЙ КЛЕН

СОФІЯ

Нехай твій дзвін заглушать літаки.
Нехай тебе знеступть і хай на місці,
Що освятили літа і віки,
Поставлять пам'ятник добі нечистій.
Нехай змірують чорний хмарочос
Там, де стоїш ти, біла й золотава,
О ліліє струнка в намисті з рос,
Яку плекала мудрість Ярослава.
Нехай здере новітній печеніг
Смугляве золото з бань на кінську збую
І скрізь полишить слід блюзінських ніг:
Це лиш мара нам видива гаптус,
Які триватимуть недовгий вік.
Коли спорудять зал з бетона й скла,
І електричний вихор зашаліє
Там, де священна сутінь залягла
Й в дрімотнім сні спочила Візантія, —
То знай: це все пройде без вороти.
Так само снилися нам колись татари.
Тож знов чаклун якийсь навіяв чарі,
І бачиш ти примари небуття.
Правдивий світ, — не той, для ока зrimий, —
Крилами розтинаючи вогонь,
Гойдають тихо грізні серафими
На терезах своїх долонь.
Він, наче плід, важніє й дозріває,
Наллятий плином невідомих лон,
І темний сік, буруючи, співає,
Чемов вино Господніх грон.
Колись усім об'явиться, як чудо,
Істота кожної з земних речей.
Настане день... світ спалахне, й полуща
Тобі спаде з заспілених очей.
В священнім жасі, дивно скам'янілій,
— Немов хто в вічність відчинив вікно, —
Побачиш ти у млі нестерпно білій
Все, все таким, як справді є воно:
Хрестом прорізавши завісу дима,
В красі, яку ніщо не сокрушить,
Свята Софія, ясна й незрушима,
Росте легендою в блакиті.

30 жовтня ц. р. минає десять років з дня смерті видатного поета сучасності Юрія Клена (Освальда Бурггардта), що разом з М. Зеровим, М. Рильським, П. Филиповичем та М. Драй-Хмарою складав "п'ятірне гроно" київських неокласиків — широко знану в 20-их роках мистецьку групу, що зазнала нещадного розгрому з боку радянських урядових чинників за свої, суперечні з вимогами большевицької ідеології, літературні позиції. М. Зеров і П. Филипович загинули на Соловках, М. Драй-Хара — на Колімі. М. Рильський, якому, за словами Клена, "чиясь рука здавила спів у горлі", змушений вихвалити те, що суперечить всій його чесній, щирій душі, а Юрій Клен помер 1947 року на еміграції.

У радянській Україні Юрій Клен (проф. О. Бурггардт) більше відомий як редактор і перекладач. Під його редакцією вийшло чимало цінних видань, зокрема переклади з німецьких авторів та повна збірка творів Джека Лондона (у видавництві "Книгоспілка"). Як оригінальний поет Юрій Клен остаточно зформувався на еміграції. Видана 1943 року в Празі збірка його поезій "Каравели" заслужено вважається одним з найбільших досягнень української еміграційної літератури. Значне місце в його творчому доробку займає також писана октавами поема "Прокляті роки" (про роки голоду в Україні), що силою пристрасного звинувачення большевизму, силою гнівного патосу, перевищує все, написане Кленом, за винятком хіба деяких місць з його остан-

27. III. 35.

нього, найбільшого твору — епопеї "Попіл імперій". Цю поему, що зображує українську дійсність між двома світовими війнами, Клен писав у останні роки свого життя — 1944-1947. Нещодавно "Попіл імперій" вийшов окремою книгою.

Відзначаючи 10-ту річницю з дня смерті Юрія Клена, чужинця з походження, що присвятив увесь свій близькучий талант Україні, містично уривок з поеми "Попіл імперій" та дві поезії зі збірки "Каравели".

Редакція.

БОЖА МАТИР

Ішла степами й питала:
 "Де мій син? Чи не стрівся він вам?"
 (А по селах ставки — як дзеркала:
 Божий простір веселим качкам).
 "Чи не стрівся вам десь на дорогах
 Синєокий Христос?
 Волосся у нього
 Золоте, як осінній покос".
 Все питалася знову і знову;
 Люди мовчки сахалися вбік
 (Лиш поважно дивилися вслід її корови,
 Пес безхатній за нею до царини біг).
 За рікою спинила на ниві
 Дідуся, що гнідка поганяв.
 Кінь істомлений голову сиву
 На плече її поклав (бо пізнав!).
 "Чи стрічали його ви з дарами?
 Чи вінчали його, як царя,
 У високому білому храмі,
 Де у вікна світила зоря?"
 — "Та невже ж тобі ще не казали?"
 Роз'ярився корявий дідусь:
 "На усіх перехрестях його розіп'яли,
 І помер твій веселий Ісус.
 Біле тіло його шматували.
 Загинали над ним матюки.
 І вовкам на поталу
 Розкидали куски".
 Головою припала до гриви...
 Враз метнулась назустріч зорі
 (Дики гусі крикливи
 Закружиляли над нею вгорі).
 А за нею навздогін пожежі,
 Диму сизого змії виткі.
 Біжучи, розгубила одежі,
 І махали усілід вітряки.
 Вдалені над житами
 Білим квітом гойдалася вона.
 Осипалася там пелюстками...
 Манячіла, щезала в ланах.

Бур'янном заростає дорога,
 Що крізь заграву днів
 Нас вела до далекого Бога.
 Але вересом слід твій зацвів,
 Скорбна мати, що плачеш у небі,
 І під обрієм грізних років
 Голубіс, мов слогад про тебе,
 Синя плахта лісів.
 Синій пояс твій річкою в'ється...
 Затаївши останній вогонь,
 Так тихесенько б'ється
 В ніжнім теплі твоїх долонь
 Під дощами твого волосся
 Бідне серце землі.
 І росте з нього буйне колосся,
 І курличуту над ним журавлі.

ЦАДИК

(Уривок з III-ої частини "Попелу імперії")

Великий цадик і товмач талмуду,
 сивобородий хасид і мудрець,
 шанований поміж жидівським людом
 святої тори вславлений знавець,
 свічки високі в шабаш запаливші,
 свій стан у посмуговані, чудні
 тканини молитовній повивши,
 закляття виголошує страшні.
 Насупивши густі, кошлаті брови,
 у ніч волає він: "О, Адонай!"
 до Бога помсти, древнього Єгови,
 і в голосі його гуде відчай.
 Ввіжаються юному висоти горні
 Сінаю древнього, і під жалі
 у такт гойдається коробка чорна
 на жовтім покарбованім чолі.
 "Нехай спобігне кара невідклична, —
 так закликає він. — Хай сокрушить
 Твоя нещадна помста споконвічна
 той народ, що заказує нам жити,
 що нарід мій занапастив і гонить,
 що в череві розжарених печей
 старих мордус, молодих полонить,
 на розплід не лишає нам дітей.
 Хай буде він мов той садок безводний,
 хай стане він мов сухолистий дуб,
 рамено власне хай жере, голодний,
 хай юнаки, мов ліс, підуть на зруб.
 Хай в тузі нудить, мов перед родами
 жона, яка тамує жах і біль.
 Хай плаче над посохлими полями,
 де уродила рута і кукіль.
 Хай буде до спрагнілого подібний,
 що спить і воду п'є ві сні з вином,
 та в літньмі прокидается незгlibній
 із пересохлим в роті язиком.
 О Господи! Скарай той нарід-Кайн,
 зміцни упертість у його серцях,
 щоб у гріхах своїх він не покаявсь,
 не навернувся на правдивий шлях.
 Слух заклади юому, щоб він ушима
 глухими істини почутъ не міг,
 і засліпі його, щоб він очима
 не бачив невидющими доріг,
 йшов на загин за лживими вождями,
 щоб метушився він, позбувшись сна —
 зацькована отара у нестямі,
 яка лишилася без чабана.
 Хай це триває, поки на пустелі
 Господній гнів оберне всі міста,
 поки житлами стануть голі скелі,
 де люд огорне сіра самота".
 І цадик горщик, ліплений із глини,
 бере, шпурляє на піл, навісний,
 ногами люто топче черепини,
 щоб покришити їх на пил дрібний;
 волає гучно знов до Адоная:
 "Яви, о Господи, грозу і гнів!
 Як я тепер цей горщик розбиваю,
 так потрощи державу ворогів,

щоб не лишилось черепка, яким би
води хтось міг зачерпти з джерела,
щоб не лишилось черепка, що в нім би
хтось жару міг принести до житла.
У звалищах палаців, очманілі
від голоду, хай скавучать вовки,
хай скачуть там собаки здичавілі,
лисиці брешуть і гризути кістки.
В церквах хай сови кубляться, літають.
Хай кажани паскудають на хрести.
Чи чуєш ти мене, о Адонаю!
Залізною мітлою край змети,
щоб не було врохаю, щоб руками
збирали люди в полі колоски,
щоб за тверде підложжя був їм камінь,
щоб не мололи мертві вітряки"....

Мов бас, бринить той голос серед ночі.
Свічки горять у срібних ставниках.
Нерівне полум'я дрижить-тріпоче,
виблискуючи тьмяно на ножах,
затиснутих у кулаках старечих.
І точить хусид скаргу і жалі,
пасматим талитом закутав плечі,
і тефелін горбанить на чолі.
Ягня мале приносить він у жертву,
повільно ріже, склює ножем.
Воно, напівживе і напівмертве,
ногами смикає під сікачем.
"Січи всіх ворогів мечами кари,
врази пихате кодло навісне
не милосердним кошерним ударом,
— поволі ріж на м'ясо, на трефне",
так знов волас щадик до Єгови:
"Хай ворог труситься, як це ягня,
що у руках моїх збігає кров'ю,
і винищи дітей йому до пня.
Хай пранці принесуть йому зі сходу.
Так ревно він про чисту расу дбав,

тож хай жінкам, таким пишним на вроду,
майструс чорних байстрюків зуав.
Хай меч твій нажереться м'яса-стерва,
щоб всі ворота трупом загатити.
Мов очерет, мов сохлий лист на вербах,
хай люд під лютим вихорем тримтить,
хай утікає в скелі і печери,
коли під гуркіт, брязкіт і під грім
заточаться, мов п'яні, хмародери,
повиті в чорний чад і жовтий дим,
коли земля, мов спілій овоч, трісне,
коли річки сірчані потечуть,
річки смоли й вогню, і небо звисне,
як сивий шмат, якого бурі рвуть.
Жжени людей, в тісні замкни їх межі,
за плащ хай буде їм вузький мішок,
хай чересла мотузка підпереже,
хай чалить небезпека кожний крок.
Хай, хто втече меча, владе у яму.
Того, хто з ями вийде й крізь гамуз
подастися геть побитими шляхами,
нехай впіймає зашморгом мотуз.
Хай Адонаїв меч нап'ється крові,
язик хай буде полум'я гучне,
а подих вихорем, що здійме повінь,
що аж по горло людові сягне...
Я знаю, справдиться мое прокляття,
коли до нього прикладу печать:
себе на смерть повинен роковать я,
щоб чорним чарам слова сил надати".
Так рік великий щадик і пригубив
свячену чашу, де вино було
з отрутою... Гримнули помсти труби.
В заграві лютій небо зацвіло.
Снопи вогненні бризнули дощами.
Край спалахнув, мов тисяча Гомор.
І вслід пожарам чорними слідами
пішли по трупах хлад, і глад, і мор.

ВІДБУВСЯ 7-Й ЗАГАЛЬНИЙ З'ЇЗД ОДУМ-У КАНАДИ

7-ий Загальний З'їзд ОДУМ-У в Канаді відбувся 26-го й 27-го жовтня ц. р. в Торонто. На З'їзді виступали з доповідями проф. І. Гончаренко з Нью Йорку ("Самовиховання української молоді") та редактор "Молодої України" — Борис Олександров ("Проблеми української молоді по той і по цей бік залізної заслони"). Вислухавши звіти усту- паючої управи, З'їзд виніс постанови та устійнив напрямні в роботі для нової Управи. В своїй новій каденції ОДУМ повинен присвятити максимум уваги розбудові відділів Юного ОДУМ-У в Канаді. У позрозумінні з Виховними Радами, канадський й американський відділи ЦК ОДУМ-У повинні розпочати новий діловий рік централізацією пла-

нів праці для ОДУМ-У в своїх теренах. Нову Головну Управу на 1957-1958 рік обрано в такому складі:

Голова та керівник Юного ОДУМ-У — М. Гринь.

1-ий заст. голови та референт зовн. (чужинецьких) зв'язків — Ю. Охрим.

2-ий заст. голови та референт зовн. зв'язків (укр.) — В. Неліпа.

Організаційний референт та виконуючий обов'язки секретаря — О. Сандул.

Фінансовий референт — М. Нестеренко.

Культурно-освітній референт — М. Лебединський.

Пресовий референт — В. Вакуловський.

Спортивний референт — І. Дрозд.

Головна Контрольна Комісія: С. Фірко — голова, Р. Шапка і Л. Ліщина — члени.

Головний Товариський Суд: І. Наливайко — голова, О. Денисенко, В. Павлюк — члени.

У канадський відділ Центрального Комітету ОДУМ-У ввійшли: О. Денисенко, С. Фірко та М. Гринь.

Повний склад ЦК ОДУМ-У на 1958-59 р. такий:

Е. Федоренко — голова, О. Денисенко — заступник голови, Р. Лисняк — секретар, І. Павленко — керівник відділу юнацтва, С. Вербуватий — керівник відділу зовнішніх зв'язків, С. Фірко — фінансовий референт, М. Гринь — член.

Борис АНТОНЕНКО - ДАВИДОВИЧ

ЩО ЖИВЕ Й ПО СМЕРТІ

(Пам'яті Степана Васильченка)

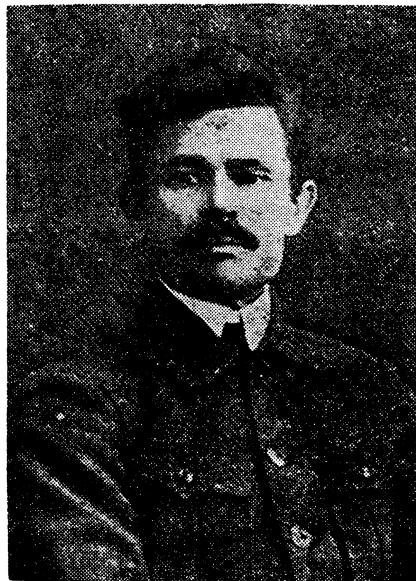
З нагоди 25-ліття з дня смерті Степана Васильченка (11 серпня 1957) Антоненко - Давидович опублікував свої спогади про письменника в журналі "Дніпро" і в "Літературній газеті" від 13. 7. 1957). Цей останній передруковуємо тут повністю. Редакція.

Вмирає людина, та по ній лишається її праця. Не стає письменника, та твори його живуть, промовляють тисячам і мільйонам читачів, на їх ґрунті росте й шириться далі література, приходять нові люди і включають в її безперервний ланцюг свої ланки, і життя невпинно простує далі своїм широким шляхом у майбутні віки, у наступні грози й весни. Смерть — то лише окремі сумні епізоди, що не годні проте затмарити тріумфального ходу життя. Життєвий процес — безконачний, і, з цього погляду, перемагає не смерть, а вічно молоде життя.

По небіжчикові лишаються ще спогади. Про Степана Васильченка в мене лишилося їх чимало, і дещо з того я подаю тут.

Ця людина справляла дивне враження. Коли подивитись на неї здається перший раз, її можна було наїтися за сварливу, невжиту, за чоловіка з важкою, крутою вдачею. Та досить було з ним познайомитись, промовити перше слово, як перед вами поставала зовсім інша людина. Передусім, вражала усмішка — добродушна, щира. Людина, що так безпосередньо всміхалася, не могла бути лихою. І це одразу ж притягало до Степана Васильченка. В цій його усмішці мінилася внутрішня теплота й майже юнацька сором'язливість. Почувалося, що маєш справу з хорошою людиною, органічно не здатною на щось недобре, на якийсь неетичний вчинок. Але збагнути його враз, уявити собі той внутрішній світ, що ним жила ця людина довгими зимовими вечорами в якійсь глухій школі, — годі було...

Якось у двадцятих роках я завітав ранком до Степана Васильовича на Лук'янівку, де він жив у маленькій кімнаті при великий триповерховій школі імені Франка. Це була неділя,

і в школі — нікогісінько. Я довго блукав порожніми лунками коридорами, поки потрапив до його комірчини. Постукав у двері і на кволий вигук зсередини увійшов.

Перед моїми очима постала характерна для помешкання Степана Васильовича картина: маленька кімнатка, незастелене ліжко, два старі стільці, плахта і портрет Шевченка. В кімнаті холодно, шибки пойняли лапасті лисиці, посередині стоїть "буржуйка" — зализна пічка тих часів — з розчиненими дверцятами, і коло неї лежить оберемок дров та коробка сірників. Видимо, господар лагодився розпалити грубку, але забув. Коло стіни маленький стіл, на столі відкритий каламар, перо, аркушки дрібненько писаного рукопису. Все це говорило за те, що Степан Васильович допіру гарячково працював, забувши про холод, незапалену грубку й розкрите ліжко. Сидів він біля стола в кожусі, повернувшись до дверей. Мені стало прикро, що перебив йому роботу.

— Вибачте, Степане Васильовичу, я до вас краще іншим разом...

— Та чого там! Заходьте. То я так, — поки не пересадиш своїх героїв на папір, чогось не спіться. Тож і не спав ніч.

Я сів на стілець і враз помітив дивовижну річ, що ніяк не пасувала до спокійного, врівноваженого Васильченка і його добродушної усмішки.

В руках у нього був маленький бліскучий револьвер. З несподіванки я просто отетерів. Замовкі і здивовано роззвив рота. Певно, на моєму обличчі відбився такий безмежний подив, що Степан Васильович аж засміявся.

— Думаете, стрілятись намірився? Я — мужицького роду, такого в нас не водиться... Вийшов оце ранком коло школи прогулятись, аж дивлюсь — вилицькус щось...

Він непорозуміло здигнув плечима і розвів руки, несвідомо, але точно повторюючи свій жест, зроблений тоді, коли знайшов при дорозі загубленого чи навмисно кинутого допотопного, трохи заряджавілого „бульдога”.

— То я і взяв його. Поклав на підвіконня й забув. А оце пригадав та й роздивляється. Це з таких семінаристів колись стрілялися... Дивлюсь я на нього, і щось мені наче оповідання укладається. Часом якась отака річ цілу історію розкаже...

Він замислено крутів у руках револьвера, а я стежив за його обличчям, намагаючись вчитати його думки. Певно, заходить на якийсь новий "Талант", подумав я, коли це раптом зовсім інший, по-юнацькому загонистий голос дисонансом пролунав у маленькій кімнаті:

— А чи ж він стріляє?

Не встиг я навіть слова промовити, як Степан Васильович метко підкинув руку в напрямі стіни, і нас обох на хвилину приглушив досить сильний, як на "бульдога", постріл.

— Стріля! — чи то здивовано, чи то по-дитячому радісно сказав він, і широка усмішка заграла на його обличчі. — Ще й добре б'є! Глядіть, яку дірку зробило, — весело сказав він, підходячи до капітального муру, де зяяла маленька дірочка з барнавою плямою облупленого тинку.

Я сидів, як зачудований. Ну, хто б міг подумати, що під цими літніми зморшками, які свідчили не про битий шлях у житті, а про манівці й злідні, крилася така жартівлива, навіть дещо необачна вдача! Степан Васильович розпалив пічку, одсунув свої папери й умостився на стільці, не кидаючи свого кожуха.

— А давайте оде, як потепліє, ки-
немо наші шпаргали, чорнило, візь-
мемо по ціпку та й підемо пішки в
мандри. Місяців отак на два! Люблю
я пішки мандрувати. Ідеш собі, а тут
перед тобою байрак, річка, жита зе-
леніють, а там село. Простір!... А лю-
дей скільки побачимо! І які тільки
цікаві люди бувають... Та що там і
казати — ходімо! — запропонував
він категорично, і лице його одміни-
лось зовсім. То говорив молодий Ва-
сильченко, слухач учительського ін-
ституту, палкий юнаць. Чорні очі його
молодо блищали, зморшки розглади-
лись, він одхилився далеко на спин-
ку стільця і, вичікуючи, дивився на
мене.

Я охоче дав згоду, і ми поклали на-
весні вирушити.

— Якби мені не серце, я чорт-зна
скільки вимандрував би по світу! —
промовив він.

Але рушити в цю подорож нам так
і не пощастило. А школа! Які б іще
нові, незнані сторони скромної лю-
дини із зморшками на лиці і юнаць-
кою вдачею розкрились би самі пе-
редо мною під час цих "сковородин-
ських" мандрів...

"Мир ловив мене й не піймав",
сказав колись Скворода, але цього
не міг би повторити Васильченко.
"Мир" обіймав його часом гарячими
обіймами друзів, часом крижаними
обіймами недругів, та Васильченко
не тікав від нього, навпаки, кидався
з головою в цей мир. Він не пускав-
ся на солодкі сантименти і не вда-
вався в безсилий розпач, сприймав
життя таким, як воно є, перепускаю-
чи свої враження через тонку лябо-
раторію емоцій, де виливалась ясна
призма, хоч і сповитого лагідною
журбою, та все ж бадьорого й радіс-
ного світогляду.

Якось навесні, тільки-но станув
сніг, ми вирядилися вдвох за місто
до Пущі-Водиці. Це була ініціатива
самого Степана Васильовича.

— А пойдемо за город та хоч гля-
немо, що в тій природі діється! Си-
диш у цих стінах, як у в'язниці, і ні-
чого не бачиш, а воно ж — весна
вже...

Ми йшли густим бором, простую-
чи в гущавину, де було відлюдно і
стояла густа передвечірня тиша. Роз-
мовляючи про тодішню літературу, я
між іншим поскаржився на неспра-
ведливість критики. Степан Василь-
ович усміхнувся.

— А ви ще звертасте увагу? Я дав-
но вже кинув, — і він дуже різко ви-

словився про тих своїх "цінителів",
що в критичних роботах звинувачу-
вали його в хуторській обмеженості.

Я повторив істину, що справжня
критика стимулює дальший поступ
літератури. Степан Васильович сте-
нув плечима.

— Від своїх критиків я не бачив
циого, і мені лишалося тільки при-
слухатися до голосу читача.

Я висловив сумнів щодо категорич-
ності цього критерію — думок і оці-
нок читача. Тож і думку читача ця
таки критика може опрацьовувати й
відповідно скерувати, до того ж історія
літератури знає чимало кур'єзів,
коли твір, що мав тисячні тиражі
ї заполонював читацькі голови,
не відзначався художньою якістю.

— А що ж було робити? — нахи-
ляючись зірвати сон-цвіт, сказав Сте-
пан Васильович. — Про мене крити-
ки більше мовчали, я навіть думаю,
що вони свідомо замовчували мене.

Я подумав тоді: справді, яка наша
критика несправедлива до Василь-
ченка! Куди вже там мені з своїми
дрібними непорозуміннями й при-
ростями! Я не міг зрозуміти, з яких
це фатальних причин з поля зору
нашої тодішньої критики майже ви-
пали Тесленко, Васильченко чи, ска-
жімо, Гнат Хоткевич.

Степан Васильович раз-у-раз нахи-
лявся, зриваючи синій сон і обереж-
но укладаючи букетика. Було дивно
дивитися на цю постать у довгих,
навислих на черевики штанах, з май-
же дитячою усмішкою і синіми, жур-
ними квітами ранньої весни.

Хтось із критиків якось непевно за-
кинув був Васильченкові обмежене
коло спостережень, хуторянство і ма-
ло не просвітнину. Щоправда, це
зронене було мельки, закид не під-
пирався ґрунтовними дослідженнями
Васильченкової творчості. Але все ж
лишився певний гіркий присмак і в
небіжчика, і в його читача.

Герої Васильченкові — прості, зви-
чайні, такі, як іх багато жило по на-
ших селах і містечках, а за ними
стоїть скромний, дуже вибагливий і
суворий до себе автор. Автор, що
вмів у найпростіші речі, в нескладні
людські відносини внести тепло й
оповити їх специфічним, властивим
тільки йому, Васильченкові, флером
любові до людей.

...Я переглядав дрібно писані руко-
писи небіжчика. Пошарпані зошити,
окремі аркушки й клаптики паперу,
де застигла творча авторова думка.
Все це ясно вкрито поправками, час-

то перекреслено, написано заново і
звовні скорочено... Я бачу, як сувро
і дбайливо перепускав автор з твор-
чої лябідаторії свій художній доро-
бок. Якась невелика новелька виро-
стала з кількох наспіх награмузляних
у записнику фраз на велику річ, по-
тім вилежувалася хтозна який дов-
гий час, щоб знову авторова рука
скоротила її мало не вдвое, попере-
роблювала окремі місця, подумала
над ними вдосталь і аж тоді хібащо
вже пускала до друку. Надто бо ав-
тор шанував художнє слово, щоб не-
хтувати його або, зрікшись звичайно-
го для нього сільського та шкільного
тла і галерії знайомих персонажів,
братися за нову тематику нашого
сьогоднішнього міста, де він почу-
вав себе ще новаком.

Осінь — як життя. В ній і заплід-
нення і смерть. Гаряче спалахує вос-
таннє багряним рум'янцем осіннє
листя, щоб умерти. Бурштином і зо-
лотом сяє жовтневий ліс, журно ду-
маючи про кінець. Ясною старістю
сріблиться на полях сивизна бабино-
го літа. І тут же сходять зелені вру-
на. Осінь...

Поза всім іншим, Васильченко був
чудовим співцем осени. Його осінь —
це не журнал, безнадійна негода,
не розплачливий мінор, як у декаден-
тів, а сумирна, досягла осінь, коли
запліднюється озиминою земля, коли
небо стає кришталево - прозорим і
глибоким, а ночі вітряні й холодні,
коли слух стає чуйнішим і мисль
працює ясніш.

Я пам'ятаю один осінній фрагмент.
Верталися з полювання на село. Нас
було п'ятеро молодиків і з нами на-
багато старіший Степан Васильович.
Полювання випало невдале. Було
вже пізно вертатися додому. Зайшов
ранній осінній вечір.

Ми поспілвали свої рушниці, ягда-
таші, зручніше вмостилися навколо
вогнища, і над болотяною млою тихо
знялася пісня:

Із-за гори кам'яної

Голуби літають.

Не зазнала розкішоньки,

Вже й літа минають...

Цю пісню дуже любив Степан Ва-
сильченко, і ми знали про це. Його
зморшкувате лице оповила тиха жу-
ра. Він поволі перегортав ломачкою
жар і замислено дивився на вогонь.
Жарини відсвічувалися в його тем-
них очах, і очі, у відповідь ім, жев-
ріли тугою і радістю. Тугою — бо:

Ой, догнали літа мої
На калиновім мості...

Радістю — бо ця людина знала життя, відчувала його, розуміла і любила. Любила широко — на повні груди, на вщерть серця.

Місяць помалу викотився з-за хмар і освітив далекі, по-осінньому замріяні простори. Над нашими головами продзвеніла крилами пара запізнілих крижнів. Степан Васильович тихо зіп'явся на ноги, одвернувся від вогнища і мовчки почав споглядати місячну далечін.

Місяць котився далі своюю одвічною зеленою путтю, розгинав гартованим кружалом поплутану вовничу хмар, і хмари полохливо відбігали від нього, мчали похапливо кудись у безвість. А за ними тихо линули над болотами слова пісні...

Коли з числа живих раптом відходить твій товариш, твій літературний

учитель, повний ще творчих сил письменник, тоді стає самотньо і моторошно. Бо одна річ — логічно закінчити свій біологічний процес, що, як і все живуще, доходить свого кінця, і зовсім інше — коли раптово уривається життя, і незакінчена робота ще ніби дзвенить, як обірвана струна, в кімнаті, де лежить мертві, така знайома тобі, така близька людина...

Серпневий ранок був гарячий, як полудень в липні. Десь здалека підкрадалась уже осінь, та природа не підпускала її до наших країв. Сонце сипало каскади розпеченої проміння, щебетали, як завжди, птахи в саду, і голубіло безхмарне небо. Я щойно повернувся з полювання, кинув у холодку забиті чирята й розклав на столі чистити рушницю. Я

закрутів уже шомпол, коли раптом мій погляд випадково спинився на краєчку газети, облямованому жалібною рамкою. І в очі впали два слова:

СТЕПАН ВАСИЛЬЧЕНКО. Впали і застигли непорушно. І на мить стало холодно й темно.

Я побіг до будинку літераторів. Розчинені навстіж двері. Тиша. Говорять напівголосно, пошепки. На спіх мальований портрет письменника, червона, щойно застелена китайка на столі, квіти. Айстри, жоржини, півонії... Я переступив тихо поріг бічної кімнати. Там у труні лежав він, Степан Васильченко.

А сонце так само сипало крізь відчинене вікно гаряче проміння, десь щебетали птахи, і спокійно голубіло далеке небо.

Степан ВАСИЛЬЧЕНКО

На хуторі

Заходила ніч.

Німіс степ і тъмариться.

Поспішаючи кудись, ховаються останні шуми й гуки довгої літньої днини. Не погасло ще на заході як кров червоне зарево, а вже над ним у темряві далекого неба зажевріла, немов жарина в попелі, вечірня зоря. А місяць, що перше висів серед ясного неба сірою, мало помітною плямою, під темним крилом ночі зразу ожив і засвітився білим чарівним вогнем.

Ринуло з неба ціле море тихого світла, все на землі потопаючи. Над степом промайнув легенькою тінню незрячий сон.

Ніч зайшла.

Малесенькою хмаринкою темніє над глибоким яром закинutий у степу хуторець.

Синіють у промінні хатки. У яр потяглися довгі тіні.

Тихо в хуторі, мов у скам'янілому царстві із давньої казки.

Серпи, коси, вози, зброя — все трупом лежить коло хат, немов ті ціцьки, що перед сном порозкидали діти. По дворах манячать стіжки свіжої пашні, мало не поруч з хатами тягнуться ниви з блискучою стернею.

На нивах, як те військо побите, темніють незнешні снопи, стеляться довгими рядами незагребані покоси, і збившись стеблинами в густу лаву, подекуди стоять самотою клапті недокошеної пшениці.

А над усім густо стелиться дух свіжого степового сіна.

Розкошами, красою віє над степом...

У яру тихо і сумно. Світить над ним місяць. Вздовж нього розтягнулися довгою стрічкою кучеряві верби. З-під верб одірвались і попливли проти місяця понад зрошену травовою маришатіні. Запирискало щось... Воли. За волами виринала й стала в яру волохата постать.

На голові у неї наверчене жмутом якесь ганчір'я, довга свита підперезана білою ганчіркою, на ногах великі мужичі чоботи, а на руках — батіг. З купи ганчірок визирає мармурове дівоче личко з дуже величними пречудними очима. Дівчина притулилася плечем до стовбура верби й закинула голову проти місяця. Очі у неї склепилися, руки опустилися, як у сонної. Стоїть і усміхається.

Затремтіло зразу сонне повітря, і зграї срібних звуків, плутаючись і виграваючи, полетіли яром і далеко кругом заснували степ.

Потім із моря звуків вирізалися дзвінкі, мов із срібла виковані, слова пісні:

Яром, яром, пшениченька ланом,
Горою овес,
Не по правді, молодий козаче,
Зо мною живеш...

Словами всі до одного оддалися голосною луною; ні одне не сковалося. Дівчина замовкла і схилила голову. Стало знов тихо. Тільки десь далеко, тремтячи в повітрі, завмирали останні одголоски пісні.

Верби стоять — не стенуться. Проз їх віти де-де визирають далекі зорі.

Дівчина звела великі очі й довго вдивлялася ними в сріблясту далечін. Здіймала руки, щось шепотила сама собі, кивала головою.

Знову зворухнулося повітря, і срібні звуки розбудили степ.

Дівчина заплющила очі, марить і співає.

І ввижається бідній дівчині в старих лахміттях, що не наймичка вона, не сирота... Вона дочка одиниця багатого батька. У неї шовком шиті сорочки, дорогі килими, дукачі срібні... Та не милі їй вони, бо не хоче її любити козак молодий. А той козак — такий хлопець, яких уже немає тепер: він у пишному вбранині, що сяє, як сонце. Під ним граскінь вороний, а в того коня горять на ногах золоті підкови, срібні виблискують стремена. Сидить козак на коні перед нею, хороший і вільний, як вітер степовий, а вона стоїть перед ним та стиха докорясійому, що не в правді він з нею живе.

Тужить, розливається голос дівчини, і лунає-розлягається по сонному степу живе оповідания про дівчину та зрадливого козака.

“Ой вистели, дівчино, — дає глузливу козак дівчині пораду, — ой вистели килимами двір, щоб не скаляв мій кінь вороний золотих підків, — тоді буду до тебе ходити”.

“Ой посади, дівчино, край воріт вербу, тоді буду до тебе ходити”.

Та не одурити козакові дівчини! Почула вона серцем гіркую правду, і тихим безнадійним смутком забреніли останні слова пісні:

Я й садила, я вже й поливала,
Не приймається.
Брешеш, брешеш, молодий козаче,
Ти цураєшся.

**

Стойть дівчина, схиливши до верби головою, слози витирає рукавом драної свитини. Стойть з жалоцями в серці, засмучена й обмарена чарівними малюнками давно минулого, давно забутого, вільного і шумного життя її рідного краю.

А в тихому хуторі зчинилося диво: од сну просипалися люди, повиходили з хат здивовані і слухали пісню, що живою силою виривалася з яру на хутир.

Прочинилися двері чиеїсь хати, і, зчепивши руки на грудях, стояла на порозі біла постать чи дівчини, чи молодиці. Місяць світить на білу постать і на хату.

А на краю хутора, од степу спочивав у сінях своєї хати старий дід. І мариться крізь сон дідові, що в сінях над ним бренить струна. Дідові сон сниться, а струна все бренить та й бренить і його будить. І дід прокинувся.

У прочинені двері б'є синім промінням місяць, а по сінях лунає пісня, аж лящесть. Вийшов дід з сіней, схилився на тин та й слухає.

На хуторі тихо та лунко. Все кругом спить, тільки в яру хтось не хоче коритися снові й крає сонне повітря своїм молодим могутнім голосом.

Тужить та в'ється в яру дівочий спів, і не помічає дід, як в'ється він сам услід тому співу: то схилиться, то розігнеться, то візьметься за груди рукою.

Чудне щось діється з дідом: юному стало здаватися, немов хтось у жменю взяв його старе серце й став його помаленьку чавити, а дідові стає чогось жаль-жаль.

На моріжку коло тину сидить уже цілий гурток хуторян, біліють сорочки, видніються кудлаті голови, босі ноги, тихим блиском сяють заспані очі.

Усі вони здаються при місяці фігурами, вимурованими з білого каменю.

В середині між ними сидить парубок з чорними величими очима й тихо та поважно щось розказує. Білі фігури посхилилися до його, слухають.

Його мова одбивається в тихому хуторі буркотанням маленького струмочка. Парубок розказує про дівчину, що недавно привезено сюди з далеких хуторів до хазяїна за наймичку. Вона дика, боязка і чудна. Вінки собі з квіток сплітає, квітчається й так ходить у роботі цілий день. Збирає коло себе дітей та все розказує дивні якісь казки, або свої сні. А як стане співати, то зразу своїм голосом душу проймає.

До гурту підпливають мовчазні тіні, сідають на моріжок і мовчки слухають.

Потім тихо й поважно, не перебиваючи один одного, стали довго вони розмовляти. Стали згадувати давніх своїх співців і всіх незвичайних людей, що колись жили між ними. Часом гарячими хвилями з новою силою долітала з яру пісня, вривалася в груди людей, і вони стихали. Потім, переждавши, говорили далі.

Споминали вони якогось чабана Ілька, що своїми піснями приворожив до себе молоду пані. Ох, і що ж то за сила була в тому голосі. Вийде, було, на могилу, утне пісню — ввесь степ красить нею. Люди бували кидали роботу та виходили слухати Ілька із хутора аж у степ. Щирий і правдивий був чоловік Ілько. Підмовляла молода пані їхати його з собою кудись, та не поволів Ілько життя панові розоряти, а поволів іти кудись у Чорноморію. Та як пішов, як пішов, та й досі чутки німа...

В яру залунав новий, ниючий пекучий спів. Дівча співало про себе, що й горе на світі. Вона сирота, а люди недобрі, і нема до кого їй прихилитися; скаржилася комусь, що не зазнала вона на світі розкошів, що марно проходять літа її по наймах у важкій роботі.

А люди на хуторі все слухають і згадують усе інших своїх співців.

І були вони, всі ті таланти рідного люду, ті найулюбленіші діти свого краю, як і це вбоге й забите дівча, — люди з найбідніших бідні, з найтемніших темні, були наймитами у чужих людей і пасинками в долі.

~~~~~

Активного одумівця ОЛЕКСУ ДЕНИСЕНКА з Гамільтону, що 31 серпня ц. р. одружився з панною ВАЛЕЮ НЕБИЛЮК;

Одумівців ОЛЕКСАНДРА ХАРЧЕНКА і ЛЮБУ ХУДЯК з Торонта, що одружилися 5 жовтня ц. р.;

Активного кольпортера “Молодої України” ДANIILA ЗАВЕРТАЙЛА з Шікаго, що 27 жовтня ц. р. одружився з панною ПАРАСКОЮ БОЙКО —

вітають та бажають всього найкращого в їхньому подружжю житті

Редакція і адміністрація “Молодої України”.

Федеріко Гарсія ЛЬОРКА

ОРІЄНТАЛЬНЕ СНОВИДДЯ

Федеріко Гарсія Льорка (минулого року сповнилося 20-річчя з дня його смерті) являє собою одну з найвидатніших особливостей сучасної літератури й мистецтва. Поет, прозаїк, автор драм, режисер, музика й мальляр — він у кожній із цих царин сказав своє глибоко своєрідне слово, в якому сполучилося гостро національне його романського генія і наймодерніші віяння, спільні для сьогоднішньої культури всього західного світу. Подібно, як музика де Файя, творчість Льорки є вкладом мистецької Еспанії у світову культуру.

У поданому нижче уривкові появлено всі особливості стилю Льорки, де фантастична мрія і гостре вхоплення реального деталю створюють якусь особливу неповторність.

На горі виринають фантастичними лунами білі доми... Навпроти золоті, різко виділені на небі вежі Альгамбри появляють орієнタルне сновиддя. Давро скиглить своєю старовиною піснею, омиваючи місцевості мавританських легенд. Над околицею вібрує визвук міста.

Альбайсін купчиться на холмі і простягає свої граційні вежі. Це безконечна зовнішня гармонія. Такий бо любий цей танок будиночків на горі. То там, то там гострокутні, темнозелені клякси між білиною та червоними нотами домів — нopalеві дерева... Навколо високих церковних веж з'являються дзвіниці монастирів. Вони сяють захованими за гратами дзвонами, які в божественних світанках Гранади співочо відповідають глибокій солодощі Велі (дзвонові одноїменної башти Альгамбри, що в нього дзвонять для регуляції зрошування).

Ясними, дивезними днями цього розкішного, славного міста виділяється на своєрідній блакиті неба сповнений докраю чарівної сільської грації Альбайсін.

Вулиці вузькі, драматичні — дуже чудні, витоптані сходи — хвильові тентаклі, що віяться примхливо й втомлено, щоб досягти невеличкіх цілей, з яких здає видно велетенські засніжені спіни сієри. В деяких місцях вулиці являють собою причудні стежки страху та палкого неспокою, зформовані глиняними мурами, що з них звисають хустки ясмину, вики й троянд святого Франциска. Чути собаче гавкотіння й далекі голоси, які випадково за кимсь гукають відчайдушними, чуттєвими звуками. Інші являють собою вир схилів, що ними неможливо сповзти, заповнених великими кам'яними брилами, муру, зжертих часом, де є трагічні отупілі жінки, що сидять на них і визивно звідти глядять...

Будинки стоять так, неначе їх накрутів докупи буряний вітер. Вони випинаються один над одним у дивному ритмі ліній. Вони підтримують один одного, стискаючися взаємно стінами з чудернацьким і чортівським виразом. Якщо віднестися від того каїцтва, що його зазнала єдина у своєму роді міська

дільниця від кількох (несправедливо так називаних) гранадців, уся решта зберігає все таки свій характеристичний вигляд... Якщо проходити його завуличками, виринають казкові образи.

Олтарі, гратеги на вікнах, велики будинки, що справляють враження нежитлових, перелякані цистерни, в яких вода зберігає трагічну таємницю якоїсь внутрішньої драми, занепали брами будинків, що в них колона зідхає в темряву, наповнені уламками урвища під кубами міських мурів, відлюдницькі вулиці, що ними ніхто не проходить і де довго триває, поки з'являється двері — і ці двері замкнені, — полишені землянки, схили червоної землі, де живуть закам'янілі каракатиці агав, чорні печери скітальчих орієнタルних людей.

Тут і там мавританські луни нopalевих дерев... І люди в цих тоскних, страхіливих околицях винагодяють перекази про мертвиців і зимові привиди, про чортівню й стражіття, що опівночі, коли місяць не світить, з'являються, страшать по вулицях, і їх бачать повітухи та повії, що тиняються туди й сюди, а потім перелякано й забобонно розповідають про це. На цих перехрестях живе жаский і фантастичний Альбайсін — собачого гавкотіння й болючих гітар, темних ночей у вулицях з білими глиняними мурами — трагічний Альбайсін забобону, картярок-ворожок і заговірниць, дивовижних циганок, кабалістичних знаків та амулетів, мучущих душ, вагітних жінок — Альбайсін старих шлюх, які знаються на вроках, спокусниць, кривавих прокльонів: пристрасний Альбайсін.

З РЕЗОЛЮЦІЙ

СЬОМОГО З'ЇЗДУ ОБ'ЄДНАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ У США

1. З нагоди 40-річчя відродження Української Державності, 7-ий З'їзд ОДУМ-у в США сердечно вітає Президента Української Народної Республіки Д-ра Степана Витвицького, Голову і Членів Президії УНРади та Виконного Органу.

2. Вітає Президента Двайта Д. Айзенгауера та Уряд США і гаряче апелює, щоб Уряд США вів закордонну політику в напрямку зміцнення і поширення в світі демократії та визволення поневолених советською Москвою народів, між ними і народу українського.

3. Вітає активні політичні сили української демократії, організовані в українських політичних партіях, що входять до складу Української Національної Ради, і щиро бажає їх провідникам і членам найліпших успіхів у боротьбі за Українську Самостійну Демократичну Державу.

4. Вітає всі українські молодечі організації, що боряться за здійснення наших національно-державних ідеалів, а особливо українську молодь на Батьківщині, що, не зважаючи на жорстокі репресії червоного окупанта, ставить твердий спротив, та бажає їй успіху і витривалості в цій нерівній боротьбі.

5. 7-ий З'їзд ОДУМ-у в США в пошані схиляє свої голови перед світлою пам'яттю поляглих героїв з-під

Є ще й інші закутини в усіх цих старовинностях, в яких здається відродженим чистий гранадський романтичний дух... Це найглибше ліричний Альбайсін... Тихі вулиці з травниками, з будинками, що мають чудесні портали, з білими мінаретами, що на них сяють зелені й сірі грудинки характеристичних прикрас по зубчастих луках, із садами, кольори й значення яких викликає великий подив. Вулиці, в яких люди живуть старим духом, мають покої з великими фотелями, з картинах, що їхній блиск померх, і з дітвацькими скляними шкатулами, що в них малятко Ісус поміж віночків, гірлянд і гостробарвних квітів — люди, які виносять ліхтарні забутих форм, коли повз них проходить процесія з плащаницею, які посідають шовки й заувіси найдавнішого походження. Вулиці, що в них монастирі з їхніми постійними зашібками, білі, проспіваті, з пласкими дзвіницями, запорошеними, дуже високими віконними гратами, що сягають аж до покрівель... де є голуби й ластів'ячі гнізда. Вулиці з серенадами й процесіями чистих душево, дівичих черниць... Вулиці, що сприймають сріблясті настіви Давро й ті листяні пісні, що співають далекі гаї Альгамбри... Альбайсін, у красі романтичний і шляхетний. Альбайсін околиць Санта Ісабель і військо до садових будинків. Альбайсін колодязів, прикрашених площах, кипарисів, цяцькованих віконних грат, місячної повні, днедавніх музичних романсів, мандрівних вогнів, монаших органів, арабських дворів, клявіордів, просторих, вогких сальонів з запахом ляванди, кашмірових шалей та гвоздиків...

(Закінчення на стор. 19-ій)

Крут і Базару та всіх воїнів, що на полях боїв віддали життя своє на вівтар Батьківщини, за її Волю і Державність.

6. 7-ий З'їзд ОДУМ-у в США щиро вітає ініціативу Президії та Виконного Органу УНРади та всеобщо підтримує ідею скликання і відбутия Світового Конгресу Вільних Українців для вроочистого всенационального відсвяткування 22 січня 1958 р. — 40 роковини проголошення Самостійності і Соборності Української Народної Республіки.

7. Учасники 7-го З'їзду ОДУМ-у в США відзначають, що українська демократична молодь, об'єднана в своїй організації, перебуваючи на вигнанні в країнах вільного світу, постійно намагається бути виразником бажань і цілей боротьби своїх братів і сестер на рідних землях. Одночасно українська демократична молодь у вільному світі пильно слідкує за всіма процесами вияву національної душі молоді в Україні. Вона стверджує з почуттям гордості, що, не зважаючи на всеподавляючий утиск окупантського тоталітаризму, єдино бажанням і єдино існуючим у свідомості українського народу на Батьківщині є наш спільний ідеал свободолюбної, справедливої і послідовної демократії.

8. З нагоди 40-річчя відродження Української Державності, 7-ий З'їзд ОДУМ-у в США закликає всіх одумівок і одумівців всеобщо підтримувати морально і материально Державний Центр УНР.

ІГОР КАЧУРОВСЬКИЙ

ПАМ'ЯТИ ГАМСУНА

— Умер Великий Пан!
Ів. Тург.

Щось надійшло-спалахнуло, спілуче, як магній —

Це до минулого спогадом я перенісся...

...Стежка з нічного узлісся і зустрічі з Дагні,

І ластовиння в Едварди біля перенісся;

Туга кохання, що віє від фіордів весною;

Замок Вікторії в полуїм'ї й димі пожежі —

Це не уява сплітає химерні мережі,

Це — пережите. Це те, що навіки зі мною.

Може, для інших — це чад поетичних історій,

Царство фантомів — уявне, мінливе, некріпке.

Може, для когось нема ні Едвард, ні Вікторій —

Тільки близина в порожнім футлярі від скрипки.

Та перед цими фантомами меркне і блідне

Власна любов, почуттів нерозділених вияв —

Ніби якесь неістотне, мілке і безслідне

Те, що в житті відчував я, і думав, і мріяв.

Там, де, зникаючи, губляться давність і дальність,

Наче крізь скло голубої норвезької криги,

Бачу я душу мою крізь прочитані книги —

І в нереальнім найвищому знаходжу реальність.

Бачу далекі узлісся, північні сугір'я —

Може, останній притулок Великого Пана.

Відсвіт вечірній на небі не гасне до рана,

Тануть у ньому велично-холодні сузір'я.

Знову я чутиму ангелів, повних печалі,

В башті, де жив божевільний з донькою сліпою,

Питиму тугу, міцнішу хмільного напою,

І цілуватиму трепетну грудь Ілаїлі.

9. 7-ий З'їзд ОДУМ-у в США з приємністю стверджує ідейний зрист серед одумівського членства і організаційний розріст і розвиток Юного ОДУМ-у.

10. Стверджує, що виховання молодого покоління є не лише завданням ОДУМ-у, але також і всього українського організованого суспільства на еміграції.

11. Гаряче апелює до українського Громадянства творити Батьківські Комітети, які сприяли б розростові ОДУМ-у.

12. Стверджує, що успішність праці ОДУМ-у залежить не лише від обраних Керівних Органів, але від активної і енергійної праці всього членства ОДУМ-у.

13. Звертає увагу на посилення самовиховної праці серед членства в напрямку вдосконалення і гартування свого характеру.

14. Закликає всі філії ОДУМ-у та поодиноких членів узяти ініціативу у нав'язуванні дружнього й культурного співжиття з іншими українськими молодечими організаціями та організаціями молоді поневолених Москвою народів.

15. Закликає новообрани Керівні Органи і все членство на терені США розбудувати фінансову базу Видавництва "Молода Україна" та приділити особливу увагу в розповсюдженні нашого журналу і збільшенні числа передплатників.

16. Виносить щиру подяку всім osobам та установам, які висловили усно або надіслали письмові привітання З'їздові.

ПРЕЗИДІЯ З'ЇЗДУ.

Петро ОДАРЧЕНКО

Іван ФРАНКО | Леся УКРАЇНКА

Іван Франко і Леся Українка жили і працювали на літературному і громадському полі в ту саму історичну добу. Леся Українка була на 14 з половиною років молодша від Івана Франка, проте померла вона на 3 роки раніше від Франка. Хоч їх розділяли чужі державні кордони, проте між ними не існувало ніяких духовних та ідеологічних кордонів.

Твори Лесі Українки друкувалися в галицьких журналах. Перша збірка творів Лесі Українки вийшла в Галичині під безпосереднім доглядом Івана Франка. Друга збірка творів Лесі Українки вийшла також у Галичині. Найкращий критичний огляд творчості Лесі Українки, що охоплює твори Лесі Українки, написані в 1884-1898 рр., належить Іванові Франкові. В листі до матері (25.II.1904) Леся Українка так писала про українців з Галичини: "Вони не мовчали ні на одно мое видання, і власне в тім краю, можу я сказати, "nennt man die besten Namen, so wird auch meine genannt".

За свідченням К. В. Квітки, Леся Українка "Франка дуже поважала й любила з ним розмовляти, вважаючи його за дуже інтересного, розумного і дотепного розмовника і дуже тя-

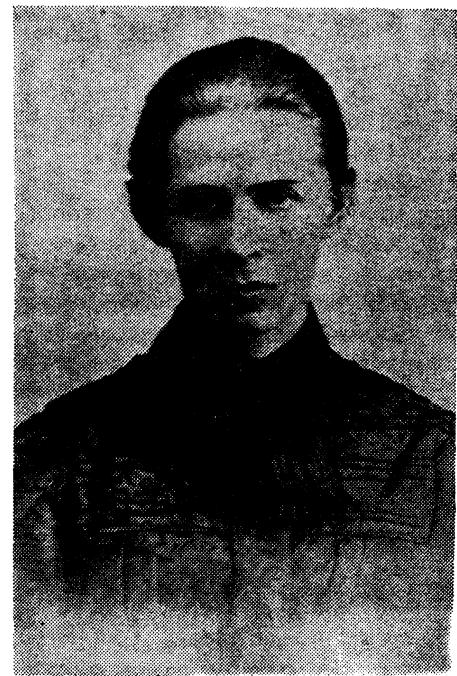
мущого порадника. Переїздючи через Львів, Леся Українка завжди заходила до Франка. Подивляла його розум, великі знання і незвичайну працьовитість... Журило її те, що молодші галицькі поети не ідуть "вслід Франка".

Леся Українка провадила жваве листування з Франком, посыпала йому окремі переклади та оригінальні поезії для надрукування у журналах "Житте і Слово" та "Народ", що іх вдавав Іван Франко.

У 1896 році в ч. 6 журналу "Житте і Слово" з'явилася стаття Івана Франка "З кінцем року". Франко робив закиди українським діячам Наддніпрянської України, що вони мало роблять та що вони не провадять належної пропагандистської роботи серед селян.

У 1897 р. в ч. 3 журналу "Житте і Слово" Леся Українка (їй було тоді 26 років) опублікувала статтю "Не так ті вороги, як добрі люди". Хоч Леся Українка і ставилася до Франка з надзвичайно пошаною, вважаючи його своїм старшим товаришем по перу, проте на цей раз вона вступила з Франком у дискусію, заперечуючи його закиди, висловлені в згаданій статті. Леся Українка писала в своїй статті, що в умовах царської Росії, де немає політичної свободи, найголовніша проблема — це виборення "можливості вільного доступу до народу", здобуття політичної волі. А перш усього, на думку Лесі Українки, "треба здобути собі інтелігенцію, вернути нації "мізок", аби не було так, що є над чим робити, та нема кому". При цьому Леся Українка застерігала, що треба подбати про те, щоб здобуті політичні права "не послужили переважно інтересам пануючої народності, а пішли на користь усьому величезному та розмаїтому складові російської держави, отже щоб політична воля була краєвою, національною, дещоцентралізованою і рівно для всіх демократичною". Одна з найважливіших проблем, на думку Лесі Українки, — це проблема, "як зробити Україну вже тепер політичною силою".

Ця полеміка ніскільки не відбилася на приятельських взаєминах Лесі

Українки з Франком. Коли І. Франко гадав, що в наслідок цієї публіцистичної суперечки Леся Українка змінила своє ставлення до нього, то ці його сумніви Леся Українка розвіяла своїм листом до Франка, написаним 7 грудня 1897 року. В цьому листі Леся Українка заявила про своє незмінне приязнє ставлення до Франка, подякувала йому за запрошення співробітничати в "Літературно - Науковому Віснику" і сказала, що з усіх членів редакції Франко для неї найсимпатичніший.

А через шість днів Леся Українка написала листа своїй матері Олені Пчілці, і в цьому листі вона висловила свою радість з приводу закінчення "нашого конфлікту", бо толку з нього не було жадного, "а Франка яко писателя і діяча я ніколи не переставала поважати". Тут же Леся Українка висловила своє задоволення з приводу того, що Олена Пчілка послала до збірника на пошану Франкові її вірш "Поет під час облоги".

Іван Франко так само не змінив своє ставлення до Лесі Українки, і наступного року він опублікував свою критичну статтю про творчість Лесі Українки, давши їй високу оцінку.

Ця висока оцінка була для Лесі і приемна і одночасно неприємна, бо,

З МАТЕРІАЛІВ РАДІО "ВІЗВОЛЕНИЯ"

БРАТЕРСЬКИЙ ПРИВІТ МОЛОДІ УКРАЇНИ !

Нешодавно голова ЦК ОДУМ-у Євген Федоренко відбув інтерв'ю з кореспондентом радіо "Визволення". Темою цього інтерв'ю були в основному проблеми розвитку та діяльності ОДУМ-у у вільному світі. Євген Федоренко закінчив факультет дипломатичних наук при Лювенському університеті в Бельгії і прибув до Сполучених Штатів рік тому. Подаємо стисло перебіг цього інтерв'ю:

— Пане Федоренко, коли створилася очолювана Вами організація молоді?

— Об'єднання Демократичної Української Молоді було створене в 1950 році.

— Де воно постало?

— Тут, у Сполучених Штатах.

— Хто був творцем цієї організації?

— Переважно молодь з советської України була творцями цієї демократичної організації, а потім до неї приєдналися молоді люди з інших земель України.

— Чому саме молодь походження з советської України створила організацію демократичної молоді?

— Бо ця молодь, народившись і виховавшись у системі тотальної уніфікації обезосвіблення людини, шукала таких організаційних форм, у яких вона могла б справді вільно висловлювати свої думки, розвивати позитивні персональні властивості, виявляти свою власну ініціативу і творчість.

— Які завдання вашого Об'єднання молоді?

— Першим завданням Об'єднання Демократичної Української Молоді було і є об'єднати українську молодь у вільному світі в спільній праці для добра українського народу.

— Чим, на Вашу думку, українська молодь на еміграції може служити для добра українського народу?

— Українська молодь на еміграції виховується у традиціях волі людини і в майбутньому зможе стати повновартісними громадянами демократично-го суспільства. Українська молодь намагається всіма засобами інформувати народи поза комуністичним впливом про зло комуністичного режиму в Україні і про стремління українського народу до волі.

— Маючи на увазі цю велику мету, що практично робить українська демократична молодь в Америці?

хвалячи Лесю, Франко нетактовно висловився про творчість її матері — Олени Пчілки. Порівнюючи поему Лесі Українки "Самсон" з поемою Олени Пчілки "Дебора", Франко зробив такий висновок: "Порівнюючи "Самсона" з "Деборою" Олени Пчілки, видно вже тут перевагу таланту дочки над талантом матері".

Поему "Самсон" Лесі Українка на-

писала, коли їй було лише сімнадцять років. Це порівняння Лесиного "Самсона" з Пчілчиною "Деборою" викликало неприскінне почуття у Лесі. "Це тяжко вразило Лесю, — свідчить Л. Старицька - Черняхівська, — серце у неї було надзвичайно любляче, ніжне, вразливе". І сама Леся в листі до Франка висловила своє ставлення до Франкової статті такими словами:

— Українська молодь в Америці поперше здобуває освіту. Багато членів Об'єднання Демократичної Молоді є студентами високих шкіл. Слідкуючи за советською пресою, ми знаємо про поточне життя в Україні та як можемо і де можемо розповідаємо світові про поневолення, яке комунізм застосовує зараз і готовиться накинути його незалежним народам у майбутньому. Українські студенти, знаючи англійську мову, виступають через американське радіо, пишуть статті до чужоземної преси і влаштовують конференції з чужоземними студентами.

— Чи діяльність вашої організації обмежується Нью-Йорком, чи також поширення на інші міста Америки?

— Центральний Комітет Об'єднання Демократичної Української Молоді знаходиться в Нью-Йорку, але членами Об'єднання є також товариства української молоді демократичних переконань, розкидані по багатьох країнах світу, не лише по містах Сполучених Штатів, але й у Канаді, Англії, Німеччині й Австралії.

— На цьому ми закінчимо нашу розмову... Вибачте, ви, здається, хотіли щось додати?

— Так.

— Будь ласка.

— Користуючися з нагоди виступу через ваше радіо, я дозволю собі від імені української демократичної молоді у вільному світі передати братерський привіт молоді України. Хоч ми розділені морями, океанами й заливою завісою, але ми духово з вами, наші брати, земляки і друзі. Комуністичний режим міг знищити мільйони людей, але він не може знищити людський розум. На протязі десятиліть вбивають вам у голові комуністичну доктрину, але ви не піддалися. Ви змагаєтесь за право жити у власній державі. Бо ви знаєте, як знаємо й ми, що лише

"В своїй хаті своя правда
І сила, і воля".

Ми за кордоном віримо, що молода Україна гряде. Вона народжується лише завдяки зусиллям українського народу, для якого й ми працюємо у вільному світі.

"Спасибі за Вашу аж надто ласкаву відозву про мої вірші... Одно тільки мушу признатися, трохи неприємно вразило мене, се власне паралелі між моїми і маминими віршами, се поставило мене в фальшиве положення" (9-21. X. 1898).

Року 1900 Іван Франко надрукував дуже прихильну статтю про Лесю Украйнку в чеському журналі "Слован-

ски Преглед".

Року 1901 Іван Франко поставив на першому місці серед тогочасних поетів Лесю Українку ("Молода Україна. Провідні ідеї і епізоди. З останніх десятиліть XIX в.").

Глибоко поважаючи Івана Франка і високо оцінюючи його як поета, Леся Українка дуже жалувала, що Франко багато цінного часу витрачав на різну "чорну" роботу. І поєт не міг виспівати свої співи, він "топив" своїх "невроджених дітей", або "скручував їм голови". І ті "скручені голови" марилися поетові вночі й не давали їйму спокою. Вони протягали свої руки і кликали:

Тату!... Тату!... Тату!...

Це ми — твої невроджені діти,
Це ми — твої невиспівані співи,
Перед часом утоплені...

(“Вже північ”)

Вони просилися на папір, вони хотіли жити і мали право жити. Леся Українка під враженням цих рядків писала Іванові Франкові: "І я не одній голову скрутила, думаючи, що сповняю громадську повинність, видаючи свій час і свою дуже обмежену силу на "корисну" і нікому, на вітві собі самій, невидну працю". Леся Українка далі пригадала суперечку з Трушем і Ганкевичем за Франка. Вони говорили про універсальність Франка і раділи, що у нас є такий всебічний талант. Леся Українка нарікала, що життя вимагає від однієї особи "стількох цнот заразом". Леся Українка рівняла долю письменника з "maedchen fuer alles" і дуже обурювалася, що її співрозмовники не розуміли трагедії мистця, який не має часу на творчу роботу. Далі Леся Українка пише, що для неї "Зів'яле листя" більше значить, ніж усі Франкові газетні статті. В цьому ж листі (13-14. I. 1903) Леся Українка пише: "І скажуть колись люди: коли сей народ пережив і такі часи і не загинув то він сильний"

Світогляд обох письменників зформувався під великим впливом Михайла Драгоманова. А. Кримський колись висловив думку, що Михайло Драгоманов дав Україні Франка. До цього треба додати, що Михайло Драгоманов дав Україні і Лесю Українку. І знову ж таки і Франко, і Леся Українка належать не до того типу учнів Драгоманова, що "зосталися назавжди в полоні яскравої індивідуальності" свого вчителя, як, наприклад, Михайло Павлик. І Франко, і Ле-

ся Українка належать до того типу драгоманівських учнів, які, як каже Микола Зеров, "засвоїли собі тільки зерно драгоманівської науки, але зростили його по-своєму, зазнавши інших повівів та впливів, і плід дали свій власний, перейшовши в історію з власними... різко окресленими обличчями".

І Франко, і Леся Українка мали спільні погляди на завдання поета і мистця, відкидаючи теорію "мистецтва для мистецтва" і надаючи велику вагу і значення поетичному слову в боротьбі за національне визволення свого народу. Багато спорідненості має ідейна сторона поетичної творчості Франка й Лесі Українки. Ці поети, гідні продовжуваці славних традицій великого Шевченка, не тільки дали високі зразки патріотичної лірики, але вони з найбільшою силою і категоричністю ствердили неминучість відродження свого народу, неминучість воскресіння народувелетня.

Спільною рисою Франка і Лесі Українки є іх змагання до здобуття вершин мистецької творчості європейського рівня. Европеїзм Франка і Лесі Українки — це найхарактеристичніша риса літературної творчості обох великих поетів України. Франко і Леся Українка були справжніми европейцями української нації, вони були українськими поетами, що досягли найвищого рівня літературної творчості і зрівнялися з найкращими поетами світової літератури. Вони вивели українську літературу з вузьких провінційальних стежок на широкий шлях західно-європейського письменства. Франко і Леся Українка збагатили українську літературу мистецькими перекладами видатних творів світового письменства, вони показали зразки близкучого використання світових сюжетів, даючи їм цілком оригінальну інтерпретацію. Франко і Леся Українка збагатили українську поезію найрізноманітнішими розмірами і строфічними формами.

І одночасно творчість кожного з цих великих поетів була цілком своєрідна й неповторна.

Останні передсмертні твори Лесі Українки — це твори присвячені Іванові Франкові. Цей збірник вийшов через три роки після смерті великої поетки в рік смерті великого поета, себто в 1916 році, — вийшов у Львові під назвою "Привіт Іванові Франкові в 40-ліття його письменницької

М. ОРЕСТ

**

У книзі старовинній я знайшов
Рукопису незнаного уривок
І прочитав його:

"...уже віддавна
Громадились ознаки лиховісні:
Дерева не цвіли, зникали квіти
З лиця землі і в пурпурowych ризах
Погрозливо палали вечори.
Злоба, порок, неситі насолоди
Нещадно коротили дні людей.
Постали лжепророки між народом,
Жорстокі, владолюбні і підступні,
Вони погнали світ в безодні згуби,
Бо нечистиво славили Безсутнє.
Жертвовники війни горіли; небо
Диханням битов опилялось. Голод,
Чума і мор пустошили краї.
Люд обезумілій святині нищив.
Безчестив кладовища і вбивав
Усіх, хто опирається злому чину.
Останні мудреці пішли в пустелі,
В печерах оселившись, день-у-день
Молитву діючи, вони чекали
Кінця Речей. Ale ватага дика
Знайшла до них тропу через піски
І, піднята намовою жаскою
Проводирів диявольських, убила
Обранців мудrosti. I враз блакить
Потъмарилась. Могутня буря, грім"...
На слові цім рукопис уривався.
Що це було? Грізна пересторога?
Легенда стародавня? Темна провість
Незнаного нікому прозорливця?
I чим кінчалась гідна дива повість?

праці". В цьому збірнику надруковано цикл поезій Лесі Українки "Триптих"; цей цикл складається з трьох творів різних жанрів, але об'єднаних тематично та ідейно. Той факт, що два твори з цього циклу були написані спеціально для Франківського Збірника, цілком стверджується листом Лесі Українки до Ольги Кобилянської (21. III. 1913). Отже "Орфес-ве чудо" (1913) і "Про велета" (1913) написані спеціально для збірника на пошану Франкові. До цих двох творів Леся Українка прилучила "Що дасть нам силу?" (1903) — і таким чином з'явився "Триптих", присвячений Іванові Франкові. Жанрово ці твори являють собою апокриф, легенду і казку. Ці жанри обрано не випадково: досить тільки пригадати видатні праці Франка про апокрифи та легенди, а також його праці з українського фольклору.

Тема всіх трьох творів — визволення України. "Що дасть нам силу?" — це заголовок першого твору

Проф. І. Гончаренко

Д. М. ДОНЦОВ І УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

(Закінчення з попереднього числа)

Негація 19 ст. і його діячів.

Відоме епохальне значення 19 ст. в історії нашого відродження. На початку 19-го століття наші люди вже не знали хто вони і що, "чиї сини, яких батьків?" Потрібно було проробити велику роботу, щоб не тільки відновити в пам'яті трагічну боротьбу за право бути господарем на своїй землі, а також розкрити душу свого народу, як вона оформилася протягом довгих віків існування, показати шлях прямування свого народу і ті ідеали, які освітлювали йому той шлях. Цю величезну роботу здійснили країні сини нашого народу, як Шевченко, Антонович, Ушинський, Куліш, Драгоманов, Костомаров, Франко, Леся Українка, Грушевський та інші. І чим винні вони, коли в результаті їх дослідів ми пізнаємо себе як націю суто демократичну, яка все стреміла здійснити справедливий соціальний лад, не зазіхала на чуже, а лише намагалася впорядкувати своє власне життя. Донцов не хоче цього розуміти, він фальшиво насвітлює наші історичні традиції, неправильно розуміє душу народу, і тому заперечує все, що не погоджується з його теорією. Із усіх вищезнаваних діячів Донцов виділяє Шевченка і робить з нього прихильника своєї теорії. Для всякого, хто хоч поверхово знає Шевченка, зрозуміло, що це фальш, блузнірство. Шевченко, може, найбільш з усіх названих був чистим демократом, вся його творчість присвячена обездоленому народові, в першу чергу скривденому своїми ж "ліпшими людьми" селянству.

"Возвеличу малих рабів отих німіх,
Я на сторожі коло їх поставлю слово!"

Правда, Шевченко з захопленням співає про козацьку славу, про боротьбу за честь і волю свого народу. Але хіба ту козацьку славу творила

тільки "каста ліпших"? Скільки героїв тієї слави вийшло з гуці народної! Ото ж лицарі чести і волі походять не обов'язково з касти правителів, але з народу, бо благородні властивості притаманні людині взагалі, а не виключно у посіданні "ліпших". Мотиви героїки в боротьбі за визволення є не тільки у Шевченка, є вони і в інших письменників та діячів демократичного табору, але все ж Донцов признає тільки Шевченка. Чому ж це таїй виняток? А тому, що Шевченко загальнопризначаний, найбільш відомий серед українських мас і виступати проти Шевченка небезпечно. Інша річ Драгоманов, Куліш та інші. Вони менш знані загалові, і тому можна приписувати їм несусітні речі.

"Як артист, як поет, — пише він про Шевченка, — поринає в її (України) минуле, захоплюється передусім пам'ятками гетьманщини старої — палацами, портретами, церквами, могилами, наповненими "благородним трупом" лицарства українського".²⁾ Чи це однобічне звертання уваги на згадані моменти, як на головне у творчості Шевченка, не є фальшуванням нашого поета? І далі: "Все в них (у Багряного і демократів) — негація Шевченка. Той молився до Бога — вони до фабрики; він кланявся героям — вони "рою комашні" (хай живе колхоз); Шевченко славив борців — вони швейків або чужих панів; ідеалом першого була людина характерна, яка бридилася поганню, всім брудним, дрібним у нас — вони ставлять на показ "маленьку людину", виразно підкреслюючи, що маємо її приймати і на ній будувати, на такій як вона є, хоч дурній і підлій, зате "різносторонній".³⁾

²⁾ "Правда праділів великих". Стр. 14.

³⁾ Там же, стр. 17.

і одночасно це є формулювання тієї основної проблеми, яку ставить і розв'язує Леся Українка в цих трьох творах триптиху. "Що дасть нам силу?" — На це питання Леся Українка дала відповідь у художніх образах апокрифічного оповідання. Силу нам дасть усвідомлення нашої моральної повинності, усвідомлення і виконання нашого національного обов'язку. І ця свідома подвижницька праця поета дала силу українському народові.

Другий твір "Орфеєве чудо" показує, що велику силу народові дає поетичне слово великих співців. Чудодійним Орфеєвим співом, що дає могутню силу українській нації, було і є палкє слово Франка — такий

символічний зміст цього твору, присвяченого Франкові.

Ідея сили лежить і в основі третього твору "Триптиху" "Про велета". В образі казкового велета Леся Українка показує Україну, що спить в зачарованому сні, безсила, обплутана дротами. Але цей сон не вічний, неминуче прийде той час, коли могутній велетень — український народ прокинеться від вікового сну. Образ цього закутого велетня Леся Українка можливо свідомо взяла у Франка, — отже це спільній образ в обох поетів. Спільна у них і глибока віра в неминуче визволення українського народу з пут неволі. Цю віру висловив Франко в поезії "Наймит":

Ори, ори й співай ти, велетню, закутий

В недолі й тьми ярмо!

Пропаде пітьма й гніт, обпадуть з тебе пута

І ярма всі ми порвемо.

Цю віру висловила і Леся Українка в своєму передсмертному вірші, написаному в далекому Єгипті:

І встане велетень тоді,

Розправить руки грізні,

І вмить розірве на собі

Усі дроти залізні!

Для пробудження цього казкового велетня надзвичайно багато зробили великі українські поети, славні спадкоємці Шевченкових традицій Іван Франко і Леся Українка.

("УЛГ").

Це характерний стиль полеміки Донцова про-ти демократів і соціалістів: він довільно припи-сус ім те, чого вони не мають або ж побічно ви-словили, і то в іншому розумінні, а потім розпи-нає їх за це ж. "Світогляд лицарства українсько-го" і світогляд "рабів з кокардою на лобі" — ось так таврує Донцов наших ліпших людей, прирів-нюючи їх до тих кар'єристів, що були нащадками "касти ліпших". Донцов ніби не знає, що ті, кого він тут називає "рабами з кокардою на лобі", були жертвами московської тиранії і гнили по тюрях і на засланні, як раніш сам Шевченко.

У "Московській отруті" на стр. 14 він пише: "Ми маємо бути колодою на шляху того "прогре-су", до якого ведуть світ "ошуканці та дурні". Ми маємо виповнити заповіт Шевченка: не гонити за "свременними огнями" матеріалістично-атеїстично-го "прогресу", не Україну "повести за віком" де-каденсу і всякої скверни, а протиставитись тому віку... Слухаючи Шевченка, я перестерігаю проти "свременних огнів" так званого "прогресу"⁴⁾.

Отже знов фальшує Шевченка, представляючи його ворогом сучасного західно - європейського прогресу. "І чужому навчайтесь" підкresлював Шевченко, але застерігав при цьому не брати без-критично чужого, яке не гармоніювало б із своїм. Він був проти безkritичного захоплення всякими новими крайніми теоріями, які потім не віправду-вались життям. Донцов же, як видно, взагалі хотів ізолювати Україну від прогресивного демократич-ного поступу заходу.

В той же час він сам хоче накинути нам дещо з тих "свременних огнів". Такими "свременними огнями" були протидемократичні теорії західних мислителів, таких як француз Сорель, італієць Парето та німець Шпенглер початку 20 ст. Ці те-орії не прийнялися в себе на батьківщині, тим менш вони відповідають нам, але Донцов конче хотів би прищепити їх в Україні.

"Братерська наша воля без холопа і без па-на" — ось що було провідною зіркою як для Шев-ченка, так і інших діячів 19 ст. Але Донцов не хо-че цього знати.

Ще яскравіше виступає протилежність між науковою Шевченка і Донцова в справі об'єднання національних сил. Розбиття їх надто боліло Шев-ченка, і він ще в 1845 р. закликав:

"Обніміте ж, брати мої,
найменшого брата,
Нехай мати усміхнеться,
заплакана мати...
Обніміться ж, брати мої,
Молю вас, благаю!"

А за кілька місяців до смерти в "Молитві" просить Бога:

"А всім нам вкуні на землі
Єдиномисліє подай
І братолюбіє пошли".

А що ж знаходимо ми в Донцова? Ось у пра-ці "Московська отрута" з 1955 р.: "Ми не 100 літ і якийсь український соціолог із здивуванням роз-гляdatиме одне психологічне явище в нашім гро-

мадськім життю, а саме — дурійку об'єднання". (Стр. 222).

"Українська емігрантська інтелігентська вер-хівка заражена гнилизною. Ніякими об'єднаннями з гниллю України не створити..." (150). "Занепад політичного думання серед українців кидається у вічі, коли вони, мов папуги, повторюють заяложе-ні фрази про "об'єднання". Ім ходить про об'єд-нання партій для різних цілей, але не на тім зале-жить українському загалові. Йому залежить на об'єднанні нації або її активних, не капітулянт-ських сил". (47). "Відсепаруватися від людей, що наковталися "з московської чаши московської от-рути" — від усякої маси демократів". (16).

"Ті, що боряться за прекрасне видиво тради-ційної України, повинні відсепаруватися від тих "хлопів", повинні перепровадити підбір, селекцію, об'єднатися між собою, об'єднати людей спільно-го, не холопського духа". (85).

Цю свою лінію розбиття національного фрон-ту Донцов почав ще з 1918 р. в Києві. "Я задово-лений з того, що удалося (хоч трохи пізно) дві ре-чі: добитися виступу партії (хліборобів- демократів) з Національного Союзу і розіслати організа-торів на провінцію"⁵⁾.

Нарешті в наші дні, коли свідомі українці за всяку ціну намагаються забути внутрішні свої сварки й об'єднатися для боротьби з зовнішніми ворогами, Донцов у газетній статті "Революція в Угорщині і ми" пише таке: "Події Угорщини це прайор образ того, що буде нині, завтра чи позавтра в Україні, прайор образ тої громадянської війни і війни з окупантом, яка прийде з падінням імпе-рії..." Іх (цебто всякого роду демократів) треба розглядати духовим оком. Тоді побачимо їх сер-це лакея... тоді стане ясним наше відношення до них, не як до товаришів визвольної акції, якими вони не є, а як до колоди, яка тій акції заважає"⁶⁾. Це є проголошення внутрішньої війни серед ук-раїнського народу.

Пильно намагається Донцов представити себе послідовником Шевченка, а Драгоманова і Кулі-ша — його противниками. Неправда, у своїй пра-ці "Шевченко, українофіли й соціалізм" Драгома-нов виступає не проти Шевченка, а проти моди спрятати щорічні панахиди по ньому і тим обме-жувати щорічні святкування, замість глибше ви-вчати його науку. Далі він каже, що Шевченко, даючи загальні гасла рівноправства і справедли-вого соціального та національного ладу, не подає конкретно, як той лад повинен би виглядати. Сам Драгоманів пробує теоретично накреслити основи цього нового ладу. Правильна його теорія чи не правильна, але вона була кроком вперед після загальних клічів Шевченка.

Також і Куліш, як я вже згадував у розділі про нього, не був проти Шевченка, а помагав йо-му і вважав найбільшим поетом не тільки в нас, а взагалі серед слов'янських народів.

Закидає Донцов зрадництво Грушевському і Винниченкові, називає їх московофілами, бо вони вернулися в Україну ніби служити москалям. Зна-

⁵⁾ "Рік 1918, Київ", 1954 р.

⁶⁾ "Шлях перемоги" з 25 листопада 1956 р.

емо доброе, что и это неправда. Не москалям служити вони вернулись, а допомогти своєму народові. Хотіли в тяжких умовах нової окупації України захищати свій народ і його права, наскільки це було б можливим. Виявилось, що можливості не було, і тому Винниченко зразу ж втік на захід, а академік Грушевський ще якийсь час працював, розбудовував українську науку, аж поки його знишили.

Очорнюючи наших заслужених патріотів, Донцов, очевидно, розраховує на непоінформованість і наївність своїх читачів.

В оцінці українського відродження 19 ст. цьому відродженню часто закидають культурництво, брак політичної активності, навіть сервілізм перед Москвою. Донцов висміює цю культурницьку роботу. Він хотів би, щоб уже тоді українство воявничо виступало проти Москви. Коли об'єктивно підійти до оцінки наших можливостей у 19 ст., то треба нашим діячам призвати слухність. Не слід забувати атмосферу того століття, спеціально в Росії: крайня реакція, свавільство поліції й адміністрації, аполітичне суспільство, заборона всього національно-українського, брак національної свідомості не тільки серед загалу, а також і серед інтелігенції. Отже, щоб розбудити українців, треба перше їх створити. А для цього треба було створити науку українознавства: історію, етнографію, фольклор, свою літературну мову. Треба було доказувати свою окремішність і самобутність. Як тепер ми доказуємо це перед зовнішнім світом, так треба було довести це й тоді москалям і своїм малоросам. І цю велику роботу, без якої жадного нашого відродження не могло бути, наші діячі проробили. Обережність, як ми знаємо, диктувала ім не називати свою працю українознавчою, а вивченням „Юго-Западного края Росії”. Отже, потрібні були всякого роду маскування, аби не розкрити завчасу перед сторожкою Москвою своїх задумів і плянів.

З другого боку, як ми знаємо з прикладу Куліша, оте непевне, хитке становище наших діячів, що все почували себе під підозрінням щодо благонадійності, не могло лишитись без сліду на їх психіці. Про це так пише д-р М. Ковалевський: “Тотальний утиск царського абсолютизму, що тяжів над українським народом упродовж двох з половиною століть, викликав глибоку моральну й ідеологічну реакцію. Негація державної влади як такої, з різними формами примусу, становила один з характеристичних моментів загальних настроїв українських мас. Тільки на цьому тлі зрозумілим стає потужний кліч Михайла Драгоманова з його науковою в перших роках його еміграційної діяльності про автономні громади, як підстави людського співжиття взагалі. Вільна спілка вільних громад без державного примусу — такою виводилась ідеальна форма співжиття окремих народів і цілого людства”). Звідси й походить аполітичність наших діячів 19 ст.

“Із нашого слова буде колись і діло, ми шепчено на ухо, а колись повиходять на стогни і майдани і оголося нашу таємницю речники громадсь-

кії”... Ось чим керувався Куліш та, певно, і інші. Отже, коли будемо це мати на увазі, то не допустимо помилки, яку робить Донцов.

Сам д-р Єндик каже про нього: “Він часто зрикається об'єктивності, але заступає її глибокою вірою й певністю” (175). Ми бачили, що це так, що Донцов майстер фальшувати нашу дійсність, але на фальші не можна будувати добра. Фальшуючи нашу історію й історію культури, легко збити безкритичних читачів з правдивого шляху національного розвитку, посіяти хаос, а це шлях до деморалізації. Кожна культурна нація має своїх великих людей, високо шанує іх пам'ять і авторитет. Це конче потрібно для доброго виховання молодих поколінь. Донцов же, як ми бачили, руйнує культ великих людей своєї нації та нищить їх авторитет. Цю роботу, як знаємо, роблять наші окупанти, за всяку ціну намагаючись знищити в нашій пам'яті наше минуле, нашу шану до визначних людей нашої нації. Донцов же помагає їм, прикриваючись українським націоналізмом.

У педагогіці розглядаються проблеми національного й космополітичного, їх взаємодія. Метою розвитку життя є стремлення до вселюдськості, до вселюдської культури і її вдосконалення. Нації — окремі частини вселюдськості. Самозамінні нації, як частини людства, обмежує можливості її всеобщого розвитку. Завданням педагогіки є знайти правильну взаємодію національного і вселюдського. Нація не є щось готове, дане, самоціль. Нація завжди у процесі становлення. Вона є тільки формою, стилем людського співжиття, формою творчого вияву національних особливостей у вселюдському поступі. Тому вона не повинна самозамінитись, а поєднуватись у співпраці. Кожний націоналізм розуміє націю обмежено, а тому й обмежує її творчі змагання до готових уже вироблених форм та традицій. “Обмеженість націоналізму в тому, що він розуміє націю, як закінчений у собі і готовий народній дух, як незалежний від нашого діяння факт. Помилка його в тому, що він ігнорує нові завдання, якими тільки й оживотворюється і зберігається минуле народу”⁸⁾). Історія свідчить, що ізоляція народу веде до національного занепаду, як це сталося з Персією й Китаєм.

Донцов обвинувачує Драгоманова в космополітизмі. Цілком безпідставний закид. Драгоманов був націоналістом у кращому розумінні, бо працював для свого народу, для його гідного людського існування. Але при цьому він не відмежувався від загальнолюдського, а намагався гармонійно поєднувати їх. З погляду педагогіки Драгоманов куди краще розумів завдання національного поступу, ніж Донцов.

У світлі вищесказаного буде ясно, що теорія Донцова про нашу національну виключність, ворожість до загального прогресу, є назадницька теорія, яка неминуче затримала б наш національний поступ. Бо й справді, ось що проголошують націоналістичні доктрини: “В царині економіки — мусить націоналістична доктрина проголосити невблаганну війну навіки проклятому соціалізмові в усіх його

⁷⁾ “Вільна Україна”, ч. 7 за 1955 р.

⁸⁾ “Основи педагогіки”, С. Гессен, стр. 332.

формах від ультра-червоного до рожевого. В царині політичні мусимо проголосити нетикальну засаду державної незалежності, а не всяких "уній" і "федераций". Нарешті, в справі внутрішнього устрою нашої держави — проголосити засаду нашого традиціоналізму, вільної, не үярмленої соціалізмом, нації і вільної людини з своєю власною верствою лучших людей, як з провідною верствою"⁹⁾.

Це надто загальні кличі, надто не сучасні. А в практиці це привело б до диктатури безвідповідальної касті "лучших людей". На це в іншому місці натякає сам Донцов. "Генерал Де-Голь міг врятувати Францію в 1944 р., коли б він уявив владу в свої руки, яка лежала на вулиці. Замість того, він почав крутити катеринку об'єднання з усіма... Опам'ятався запізно, коли єдина нагода була втрачена... Грізна пересторога для нас!"¹⁰⁾.

На закінчення слід зробити ще одне зауважен-

ня до теорії Донцова. Не можна ставитись до людського суспільства, як до якогось муравлиська. Воно складається з свободних, по різному відмінних індивідуальностей. Спаяність нації чи держави буде забезпечена тоді, коли в ній буде гарантовано свободу одиниць, свободу творчого волевиявлення, коли люди будуть взаємно керуватися творчим чуттям християнської любови, братолюбства, а не самозніщення й ненависті. Ненависть не буде, а руйнє. Отже, слід почати розбудову нації й держави від себе самих. Треба нам морально оновитися, знищивши в собі руїнницькі зерна взаємної ненависті чи заздрості. На жаль, Донцов проповідує якраз ненависть і насильство проти інакшедумаючих, замість братолюбства і взаємної пошани.

⁹⁾ "Московська отрута", стр. 58.

¹⁰⁾ "Московська отрута", стр. 233.

Свирид ЛОМАЧКА

ФЕЙЛЕТОН ПРО НІЩО

(“Джалапіта”)

Про те, що Марта хвора, я довідався від художника Мороки. Він сказав мені про це з таким скорботним виразом обличчя, що я відчув до нього більший жаль, ніж до Марти. Я купив в'язку білих квітів, одягнув візитові штані і, посвистуючи, пішов довгими коридорами вулиць, повз неонові світла вітрин і ресторанів, у ту дільницю, де жила Марта.

Правду кажучи, я не був розчуленій. Я ніколи не вмів зберігати на своєму обличчі належну в таких випадках скорботу й співчуття, і завжди з полегшенням зітхав, коли візита в хворого кінчалась. Але все ж, цього разу, я відчув якусь непевність. Адже йшлося як-нечищо про Марту. І хоч я не знав нічого про її хворобу, в моїй уяві малювалось її змучене болем бліде обличчя, її хвилясті коси на опуклому тлі подушки, її безвольні руки... Щось тяжке, ніби плач, підступило мені до горла, але зусиллям волі я стримався і доволі бадьоро ступив на ганок хати, де жила Марта. І коли на мій дзвінок почувлось її тихе, ослабле "прошу", я вже знат, що ця візита не скінчиться для мене легко.

Марта лежала на широкому ліжку, оточена квітами, в більшості надісланими від осіб, про яких я навіть не думав, що вони знайомі з Мартою. Голубий, наче витканий хвилями Адріатичного моря, дивовижно-прозорий хітон облягав її стан, а очі променіли, як агати. — "Це від гарячки, — пояснила Марта, — від гарячки очі завжди блищають". Я поцілував її граційну руку з помальованими нігтями і з несподіваним для самого себе зворушенням сказав:

— Марто, що ж це з тобою, Марто? Надворі жовтень, пломеніють жоржини й буки, небо робиться по-осінньому прозоре, а ти ось так... Пам'ятаєш, як ми колись блукали над Десною, в голубій тишині, коли над луками пливло багряне сонце, а ліси стояли в сторожкій задумі? Я говорив тобі... я не

пам'ятаю, що я говорив тобі, мабуть, щось надзвичайно інтимне, а ти слухала, і нам було так гарно, нам здавалося, що земля звучить, як орган...

У цю хвилину я згадав, що ніколи не був над Десною, а коли б і був, то напевно не з Мартою: ми зустрілися з нею щойно на чужині. Але я так хотів сказати їй щось тепле, зворушише, що прочитана напередодні книжка про Десну самочинно створила ліричне, хоч і недійсне, тло для моого вислову. Я зніяковів. Але Марта ні трохи не здивувалась.

— Пам'ятаю, дружочек, — сказала вона в задумі. Мабуть у неї були якісь подібні спомини, і в цю хвилину вона вірила моїм словам. — Ось лише я одужаю й дістану гроші за мій виступ у "Рожевій каруселі", я куплю тобі яхту. Ми сидітимемо під її високим білим вітрилом, а вона нестиме нас у далечіні, крізь прозорі тумани. Ти читатимеш мені... ти напевно читатимеш мені "На білих островах", або "Сон" Коцюбинського — там є гарні місця про море — або "На воді" Мопасана...

Я дивився на Марту й мовчав. Я завжди думав, що вона поверхова і нераз дозволяв собі, за словесним камуфляжем ніжності, іронічні зауваги на її адресу. А тепер я й сам не був певний, чи та зброя, якою я так залюбки користувався, не звернулася проти мене.

На малому столику біля неї лежали твори Бернарда Шова, Мелярме й Осьмачки. Лежала ще якась книжка, але коли я хотів на неї глянути, Марта швидко сковала її під подушку. Я взяв до рук "Ротонду душогубців", щоб звернути Мартину увагу на колosalні розвиткові спроможності нашої мови, але Марта попросила:

— Краще розкажи мені, дружок, про Віру Вовк. Мене страшенно цікавить, як це так вона зуміла,

що за нею вганяла майже вся чоловіча частина інтелектуальної Німеччини?

У Мартиному голосі вчувалась явна заздрість.

Я розвів руками. Я не знав секрету Віри Вовк, бо ніколи не зустрічався з нею. Але щоб трохи підбадьорити Марту, я з підкresленою розважністю сказав:

— Яка різниця, Марто? Віра Вовк має своїх прихильників, а ти — своїх. Один професор Саламаха чого вартий, не говорячи вже про художника Морока чи про мене!

Ця сентенція, видно, втішила Марту, бо вона взяла мою руку в свою і притулила до щоки. Я відчув себе таким зворушеним, наче б наді мною читали епітафію.

За вікнами шуміло величезне місто. То наближались, то віддалялися сирени авт. Все кудись поспішало, гналось, наче вся величезна планета з шаленим гуркотом котилася в прірву. Але в Мартиній кімнаті все було в ідилічному спокою. Граала музика — щось ридально-мажорне, не то Крейцерова соната, не то останнє танго Весоловського. І Марта несподівано сказала:

— Знаєш, голубе, я одружуєш...

Щось зойкнуло в моїй душі й обірвалось. Тремтячою рукою я поклав "Ротонду душогубців" на столик і сягнув по цигарку. Цигарка довго не запалювалась. І нарешті, ковтнувши їдкий дим, я з удаваним спокоєм промовив:

— Чи дозволено спитати, з ким?

— Секрет.

І мені здалося, що в її очах спалахнули злорадні вогники.

Марта встала і рішучою ходою пройшла в сусідню кімнату. Її жвильсті коси на тлі адріятичної блакиті хітону звабно хитнулися в косяку дверей і зникли. І я зразу згадав Сосюру:

Тільки б слухать твій голос — і коси
Твої коси сумні цілуватъ...

За хвилину Марта вернулася з двома келехами "Мартіні". Подаючи один з них мені, вона ніби між іншим сказала:

— А твоя п'essa, дружочек, ні до чого... І сцена рій твій також нудний. За твое здоров'я!

Я не міг ковтнути "Мартіні". Я похнюплено сидів і думав, що з нею, чому сьогодні вона така юдливі, чи вона справді хоче остаточно вивести мене з рівноваги?

— Марто, — сказав я по надумі, — я, мабуть, краше піду собі до професора Саламахи. Ти сьогодні, здається, не в настрої.

— Навпаки, — заперечила Марта. — Я щойно прочитала "Джалапіту"*) і мені надзвичайно весело. Як жаль, що ти не методист і що, миуючись у лазні, я не можу кинути тобі на голову свою ногу!

Ми обоє гримнули реготом. Порожній келех від "Мартіні" жалібно дзенькнув і покотився під канапу. Я хотів його підняти, але хвилі Адріятичного моря застали зір, і коли іх прибій відхлинув, я не бачив уже нічого, тільки теплі, промінні очі

Марти. Вона сиділа поруч мене, плече в плече, і говорила:

— Я одружуєш. Розумієш, нечемнику, я одружуєш! Із професором Саламахою! Щоб тобі було заздро, щоб ти, згадуючи мене, не міг ковтнути, як оце сьогодні, чарки "Мартіні"!

У моїх очах стояли слізи. Сльози сміху. Я не мав сумніву, що Марта хвора. Але я не мав сумніву також і в тому, що мою ставку, мою зарозумільність, бито, що не професор Саламаха, а я віднині став її жертвою. І я думав: чи не втекти мені кудись у світ за очі, в Австралію, Венесуелю, чи бодай в Америку, до Буряківця. Та хіба від долі втечеш?

А найдосадніше з усього те, що я не знав, хто винен: я, художник Морока, що нефортунно скерував мене до Марти, чи "Джалапіта".

Здається, "Джалапіта"!

ЧОРНОБРИВЦІ

Мої любі чорнобривці, мої милі, скромні квіти. Я їх так люблю. Ви їх бачили в кожному квітнику нашої біленької хатинки.

І тепер, коли далеко від нашої Батьківщини я бачу ці квіти, я завжди зупиняюсь, вдихаю їх пахощі, зриваю, тулю до обличчя, і вони будуть спогади, як свашанзілля, спогади чогось давнього, рідного, моого раннього дитинства.

Місто Пирятин на Полтавщині. Будиночок на широкій зеленій вулиці, побіч тягнуться дерев'яні пішоходи, а під вікнами цвітуть чорнобривці...

І тільки чорнобривці...

Скраю, під самими вікнами, росте кучеряві й холодна м'ята. А чорнобривців так багато... Це моя мама їх сіє щовесни. Я так їх добре знаю. Оксамитні, червонорудуваті, з чорною обвідкою довкола пелюстків. Стоять вони, ніби повні надії, з гордо піднятими голівками.

І пахощі їх я пізнаю з тисячі різних запахів квітів.

Через грядку тягнеться вузенька стежечка до хати. І завжди, коли я біжу тісно стежечкою, я стишу свою ходу й обережно ступаю, щоб не зачепити квітів.

Коли ж чорнобривці починають цвісти, то їх запах наповнює через відкриті вікна будинок. Але цього мало. Мама нариває букет цих квітів і ставить на столі. Все-редині трохи м'яти, а кругом чорнобривці, а над столом висить портрет Шевченка, обвіттий рушником.

Я їх бачила в глибоку осінь, обвінчаних холодними вітрами, притоптаних осінніми дощами, присипаних по-живилим листям. Вони все ж таки стояли, гордо піднявши свої голівки, ніби не вірячи у неминучість — у наближення холодної зими.

АСЯ СЕНЬКО — Ошава.

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,
ПОШИРЮЙТЕ

"МОЛОДУ УКРАЇНУ"!

*) Див. "Українську Літературну Газету" ч. 8 за 1957 р.

ЧУЖОЗЕМНІ НОВЕЛІ

Степан ЛЕКОК

ЖАХЛИВА ДОЛЯ МЕЛЬПОМЕНУСА ДЖОНСА

Деяким людям — не вам і не мені, бо ми з вами дуже самовільніні — але декому тяжко розпрощатися. Коли наближається той момент, як гостеві здається, що він уже може відійти, він раптом встає і каже:

— Ну, мені вже здається...

І тоді членно відкликаються господарі:

— О, чи ж ви вже мусите йти? Ще досить рано.

І починається жалюгідна боротьба.

На мою думку, найсутнішим був випадок, який трапився моєму другові Мельпоменусові Джонсові, 23-річному священикові. Він просто не зінав, як відійти з гостини. Був він занадто чесний, щоб сказати неправду, і занадто побожний, щоб бува не образити кого. Сталося так, що першого дня своїх вакацій він відвідав приятелів. Усі 6 тижнів вакацій були його — абсолютно вільні. Загостивши, порозмовляв, випив дві чашки чаю, тоді здобувся на зусилля і випалив:

— Ну, мені здається, що...

— О, що ви? Пане Джонс, чи справді ви мусите вже відходити? — перервала пані дому.

Джонс був завжди правдомовний.

— Ні, не мушу, — признався він, — я... с... можу...

— О, то, будь ласка, залишиться.

Він залишився. Випив ще одинадцять чашок чаю. Наблизився вечір. Він устав знову.

— Ну, тепер уже, — почав соромливо, — я думаю, справді...

— Мусите йти? — перебила господиня членно. — Я думала, що, може, ви залишитесь на вечерю.

— Та я міг би, — промірив він, — якщо б...

— То прошу дуже. Я певна, що моєму чоловікові буде дуже приемно.

— Дякую, — майже простогнав Джонс, — я залишуся, — і потонув у кріслі, повний чаю і розпачу.

Прийшов з роботи господар дому. Вони повечеряли. За вечерею Джонс плянував відійти вже о пів до дев'ятої. Вся родина дивувалася, чи пан Джонс придуркуватий і приголомшений, чи лише придуркуватий.

Після вечеї господиня дому вирішила розрадити Джонса й витягнула родинні фотографії. Це був цілий ро-

динний музей — фото дядька господаря з жінкою, брат господині з малім хлопцем, надзвичайно цікаве foto приятеля господаревого дядька у бенгалській уніформі, дуже вдале foto собаки партнера господаревого діда та дуже зловісна знимка самого господаря у костюмі диявола з маскаради.

О пів до дев'ятої він оглянув 71 знимку. Ще залишилося 69 неоглянутих. Джонс підіввся.

— Я тепер уже мушу сказати добраніч, — майже попросився він.

— Добранич? — відгукнулася родина, — але ж це ще тільки пів дев'ятої! Чи ви ще маєте щось робити сьогодні?

— Ні, — признався він і почав щось белькотіти про шість тижнів вакацій, потім засміявся гірко.

Тоді виявилося, що найулюбленніша дитина родини, такий милій малий збиточник, сковав Джонсів капелюх, так що господар порадив Джонсові ще залишитися і запросив на люльку й розмову. Господар викурив люльку, почастував Джонса розмовою, а Джонс все ще сидів. Увесь час думав про відхід і не зінав, як це зробити. Тимчасом гість уже набрид господареві, і, почуваючись знуздженім і втомленим, він запропонував Джонсові з неприхованою іронією, щоб Джонс уже краще залишився ночувати. Джонс не зрозумів іронії й дякував йому, ледве стримуючи слози.

Господар примістив Джонса в окремій кімнаті й сердечно прокляв його.

На другий день після сніданку господар відішов на робту, Джонс лишився бавитися з дитиною, з тяжким серцем і напруженими нервами. Цілий день він думав, як би відійти — і не міг нічого видумати. Господар повернувся ввечорі й був дуже заекочений та засмучений присутністю Джонса. Сердечно бажаючи позбутися його, жартома запропонував Джонсові платити за утримання. Нешасливий молодий чоловік спантеличено подивився на нього, потім потряс господареві руку, заплатив за місяць наперед і розридався, як дитина.

Усі наступні дні він був вередли-

вий і неприступний. Переїхав постійно у вітальні, брак повітря й руку почали даватися знаки. Весь свій час Джонс проводив у питті чаю й огляданні фотографій. Годинами він вдивлявся у foto приятеля господаревого дядька у бенгалській уніформі — говорячи до нього, часом проглинувши гірко. За якийсь час він почав наглядно марніти. Потім захворів зовсім.

Господарі занесли Джонса, неприятного з гарячки, до його кімнати. Хвороба його була страшна. Він нікого не візнавав, навіть приятеля господаревого дядька у бенгалській уніформі. Часом зривався з криком: "Ну, я думаю, що я..." і падав на подушки з істеричним сміхом. То знову він сідав і починав гірко скликувати: "Ще чашку чаю і більше фотографій! Ще фотографій!"

Нарешті, по місячній агонії, в останній день його вакації, Джонс помер. Кажуть, що в останній хвилині життя він підіввся з подушок і сказав з гарною довірливою усмішкою:

— Ангели кличуть мене, я думаю, що я вже справді мушу йти. Всього доброго!

І поспіх його душі з цього дому ув'язнення був такий близкавичний, як поспіх загнаного кота через садовий паркан.

Переклад Н. Спольської.

Редакція та Адміністрація "Молодої України" складають сердечну подяку колишній представниці на Австралію пані О. ТКАЧ за її кількалітню працю для "Молодої України".

ДО УВАГИ ЧИТАЧІВ В АВСТРАЛІЇ

Подаємо до відома наших передплатників і читачів в Австралії, що від вересня ц. р. пані О. ТКАЧ стала бути представницею "Молодої України". Нашим новим представником тепер є пан С. КРИВОЛАП. Усі грошові розрахунки — передплату чи пожертви на пресовий фонд "Молодої України" — просимо пересилати на адресу:

Mr. S. Krywolap

Box 1586 M.

G. P. O. Adelaide

S. Australia

Вол. ШЕЛЕСТ

ЗАГЛУШЕНІ МОТИВИ

Доля опери "Чорноморська Думка", або "Самійло Кішка" Б. Яновського.

Іриблизно тридцять років тому в Україні, на замовлення Народного Комісаріату Освіти, кілька майстрів лібретто й композиторів розпочали працю над темами, які мали бути тлом для майбутніх українських опер. За це важливе завдання взялися фахівці, імена яких на той час були вже досить відомі, і здавалось, що такі заходи НКО виявляться щасливим початком у розвитку українського оперного мистецтва.

Фахівці запропонували свої послуги. Тем для лібретто не бракувало, бо ж проблеми історично-національного буття українців — одного з найстарших народів Чорноморщини — переплетені героїчною романтикою, а музика споконвіку зберігалася серед народних мас. Треба було

тільки вміло пов'язати її з кольоритними полотнищами історичного минулого й окреслити формами музично-сценічних комбінацій.

Майстри працювали наполегливо. Улагай-Красовський написав лібретто "Самійло Кішка", взявши як матеріал для нього думу про гетьмана Кішку — легендарного козацького ватажка. Музику до лібретто приготував композитор Б. Яновський, який навіть спеціально побував у Стамбулі, щоб записати деякі потрібні для опери східні мелодії, бо дія твору відбувалася в Криму й Туреччині. Композитор намагався надати опері найвищих музикальних якостей, поєднуючи в барвисту тональну цілість величезну епічну мозаїку. Художнє оформлення сцени виконувава-

лося дбайливо, найкращими, на той час, технічними засобами. Харківська й Київська опера з нетерпінням чекали на викінчування твір і сперечалися за право на прем'єру. (Перша постановка відбулася в Харкові).

Опера складалася з чотирьох дій, з шістьма картинами. Знавці висловлювали погляд, що для такої теми треба було б більше картин. Це спричинилося б до напруженішого розгортання драматичної дії і не згущувало б мізансцен. Але й мимо цього опера мала колosalний успіх та вважалася однією з найкращих.

Хоч культурна політика відомої в той час установи НКО була відносно ліберальною і багато поблажливішою до проблем розвитку української культури, ніж у пізніші часи, що

Орієнタルне сновиддя

(Закінчення зі стор. 9-ої)

Проходивши вулицями, можна спостерігати жахливі контрасти містицизму й пороку. Вкрай уточнені від страхітливої ходи тінами й схилами, можна сприймати ніжні, сугасті барви завжди сріблястої Веги, сповненої мелянхолійного, кольорового сяйва... і місто, що пласко спить між туманами, з яких вистає золотий акорд собору, показуючи свій розкішний гриб і вежу з тріумфальним янголом.

Там трагедія контрастів. У самотній вулиці чуті, як у монастирі спокійно грають на органі і ніжними жіночими голосами вимовляють божественний привіт "Аве Марія Стелля"... Навпроти монастиря жахливо лається чоловік у синій сорочці і годує пару кіз. Дещо далі повії з великими, смолянисто чорними, фіолетово обведеними очима і від пороків зледацілим та споторвеним тілом викрикують на повну горлянку ординарно - розкішні непристойності. Поблизу від них тендітна, обідрана дівчинка співає побожну манастирську пісню...

У всьому цьому бачимо ми середовище безконачної печалі, орієнタルне прокляття, що впало на ці вулиці. Повітря, наладоване зламаними гітарними акордами і протяжними криками циган. Визвук манастирських голосів і гудіння збуреного пристрастю танцювального празника.

Повсюдно вчаровано арабське. Чорнобрунатні іржаві арки, товстопузі, пласкі будинки з ціцькованими галеріями, таємничі, нуждені землянки з орієнタルними рисами, жінки, що видаються втеклими з гарему... Невиразність у кожному погляді,

що здається замріяним у минулі речі... і втому до вичерпу.

Коли якесь жінка кличе своїх дітей або що-небудь, то це має визвук лінівої скарги, і звислі руки, розкуйовдані голови справляють враження загубленості в судьбі й віри у справді мусульманську приреченість. У повітрі завжди циганські ритми й відчайдушні або глупливі пісні з гортанними тонами. Крізь завулички видно золоті холми з арабськими заборолами. З кам'яних ран пробивається чиста вода і змісто повзе вулиця.

По кухнях дзеркаляться горщики з гвоздикою та геранню в мідяних казанах та кострулях, і відчинені стінні шафи у вогкій глині повні мавританського начиння з Фахалявси.

Це запахи гарячого сонця, вогкости, ладану, вина, козлятини, сечі, кізяків і каприфолії. У цих околицях чудернацька плутаниця, загорнута в темні звуки, що їх розпросторюють дзвони міста.

Осоння й сутіння втоми, єдиний прокльон і постійна молитва. Гітарам і дико пошлюбленим з ними гукам насолоди відрікають цнотливі голоси дзвінниць, що закликають хором.

Над хаосом будинків здіймаються жалібні ноти кипарисів, що наявно носять свою романтичну, сповнену почуття чорноту... і біля них серця і хрести флюгерів, що статечно обертаються в обличчі осяйної величі Веги.

(Вільний переклад І. К.).

ввійшли в історію, як роки жорстокої розправи з усіма, навіть соціалістичними змістом культурними проявами, якщо національна форма цих проявів переступала встановлену міру всесоюзного стандарту, — все ж таки НКО разом з замовленням на українські опери подав також і застереження, що теми нових опер мають задовольнити вимоги "ідеологічних напрямних радянського суспільства".

Межі згаданих "ідеологічних напрямних" для мистецтва в Україні на той час не були ще точно визначені. По суті, то була ще початкова фазеологія нового режиму. Таку думку можна скріпити численними цитатами з тогочасних пресових видань. У статті "Нотатки про літературу" А. Хвиля писав:

"...Боротися з українським націоналізмом і не казати ні слова про позитивні завдання в галузі національного радянського будівництва — це значить теж фактично йти на відхил руського націоналізму. Тим то ї складна проблема національна на Україні особливо".

Проблема була справді складна. Виявилось, що кваліфікації майстрів і великий тематичний матеріал не мали змоги поєднатися й вилонитися в творчому задумі, бо між ними поставав штучний посередник у формі "ідеологічних напрямних", який гальмував творчий розмах мистців і спотворював історичну правдивість тем.

Після першої постановки опери "Самійло Кішка" критика закинула авторові лібретто, що він, мовляв, дуже захопився козачою романтикою. Критика вимагала, щоб у опері, крім козацтва, показати в ролі рушійних позитивних сил революційну селянську голоту — кріпаків. Іншими словами, вимагалося, щоб автор лібретто штучно зсунив нитку клясових протиріч, протяг її початок аж до 12-13 століть, тобто до часів перебування генуезців на кримському півострові. Це потрібно було для того, щоб розгорнути неактуальну тоді ідею клясової боротьби і вмотивувати причини большевицької революції в Україні т. зв. історичною тяглістю процесу.

Улагай - Красовський зробив деякі зміни в своєму лібретто, але на цілковите викривлення історичної дійсності не погодився. Автор музики

Б. Яновський також змушений був робити поправки, заповнюючи вилучені місця фольклорною музикою, та все ж опера "Самійло Кішка" залишилася прекрасною українською опорою, від якої віяло чимось сильним, живучим. Чимось, що з сивої давнини століть звало, вабило, навівало думки. Навіть для необізнаного з історією України чужинця музичні мотиви опери розкривали уявні картини романтичного епосу герців, чергувальної гри епізодів з дзвінкою славою осягнутих перемог, з похмурими днями невдач, ослаблення та програної боротьби. "Напрямні соціалістичного реалізму" видавалися мізерно бліді у порівнянні з відтвореними образами легендарного минулого України.

Чи то в першій дії (вірніше у музичному вступі до неї), де музикою створюється уява корабля на морському просторі, що везе козаків-невільників до Туреччини, чи сценою великого базару в Трапезунді, де відбувається найбільша трагедія розкитаних основ людяноти — продаж живих людей в рабство; чи в ляйтмотиві до сцени, де невільниця Марина згадує далеку Батьківщину, що залишилася ген там, на північному березі Чорного моря, — зображені картини історичної кривиди. Ці картини викликають сковану в глибині душі споконвічну ненависть до окупантів. Навіть ті сцени, що мали бути засобом для прикраси фабули: пісня одаліски біля водограю в саду трапезундського паші, танці єгиптянок, квартет служниць, танок джигітів — не відводять уваги від провідної думки опери "Самійло Кішка", думки, якою недвозначно підкреслено прагнення українського народу збудувати власний охоронний панцер своїх кордонів і з гордістю повноправного господаря стати міцною стопою на своїй землі.

Вороже коло, яким замикається долю української культури в Україні, замкнулося. Вилучено з нечисленних оперних творів оперу "Самійло Кішка". Чи її знищено, як неблагонадійний твір, чи кинено "під арешт" в якісь цензурні книжкові коморі — сьогодні важко довідатися. Та чи тільки оперу "Самійло Кішка" вилучено з ужитку?

За словами Б. Костенка, опера "Самійло Кішка" не вмістилася в рамці замовлення НКО, бо вона не відбила в своїй тематиці "соціальні зрушен-

ня" в житті українського народу. Не відбила "тих вимог, які нині висуває перед оперною творчістю радянська суспільність, із погляду аналізи технічно - формальної й ідеологічної" ("Критика" ч. 4 (15), квітень 1929 р.).

Основне сказано. З цього вже без зайвих роздумувань можна зрозуміти, чому прекрасна українська опера "Самійло Кішка" вилучена з репертуару оперних творів.

ПОМЕР СІБЕЛІУС

На 91 році життя від виливу крові в мозок помер найбільший композитор Фінляндії, один з найбільших світових композиторів — Ян Сібеліус. Його музика допомогла нації в боротьбі з Росією за свободу понад 60 років тому.

Сібеліус високий, лисий чоловік із суворим обличчям, що, здавалося, вирізьблене з граніту. Він виринув на фінляндській сцені в час, коли країна була охоплена хвилею націоналізму. Його поема "Фінляндія" говорить про націоналістичні почуття цього періоду. Він вважався багатьма найбільшим композитором світу після Бетховена. Його остання сьома симфонія з'явилася в 1925 році. Були чутки в музичних колах, що великий майстер працює над восьмою, але вона не з'явилася. Сібеліус був скромний, соромливий перед публікою і відмовлявся давати інтерв'ю. Крім симфоній, він відомий своєю романтичною музикою, що її мотивами є фінляндські пейзажі. Але він був універсальним композитором і рано покинув фінляндську сцену для більших тем.

Народився Сібеліус у південній Фінляндії, у родині лікаря. В Гельсінкі студіював право й випадково музичну. Але кинув право і всеціло віддався студіям музики у Берліні та Відні.

Похоронено Сібеліуса під звуки його четвертої симфонії та його гімну "Високе небо". Архиєпископ Ілмарі Саломієс відправив похоронне Богослужіння при семи запалених свічниках, що символізували сім Сібеліусових симфоній. Це було бажання Сібеліуса — бути похороненим під звуки його власної музики.

С. Г.

ВІСТІ З УКРАЇНИ

СТАН ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Недавно відбувся в Києві VII з'їзд терапевтів. Участь брало 1.300 делегатів і гостей. Були теж представники інших республік. Між делегатами було багато вчених, 98 професорів і 900 лікарів, практичних робітників охорони здоров'я.

З цього приводу міністер здоров'я УССР П. Шупик помістив у газеті "Правда України" статтю "На стороні здоров'я людей". У своїй статті він підкреслює великі досягнення медичної служби в ССР, а тим самим в Україні. Щоб похизуватися союзськими досягненнями, він наводить дані про смертність в ССР і в інших країнах вільного світу. Отож смертність в Україні в 1956 р. зменшилась в два рази у порівнянні з 1940 р., а за даними з 1955 р. була нижчою, ніж у Франції в 1.7 разів, ніж в Англії — в 1.6 разів, ніж у західній Німеччині — в 1.5 разів, і в 1.3 рази нижча, ніж у США.

Зменшилася смертність населення України від внутрішніх хвороб, зокрема від сухоті. Малярія майже ліквідована.

Україна має тепер 58.400 лікарів, що є півтора рази більше, ніж у 1950 році. Щодо кількості лікарів, то, як подає автор статті, в Україні припадає на кожних 10 тисяч осіб 15 лікарів, у США — 13.7, у західній Німеччині — 13.3, Австралії — 12.7, Канаді — 11, Японії — 10, Франції — 8.85, Англії — 8.7 і в Швеції — 7.4.

Нарікає міністер здоров'я тільки на деякі ділянки, які занедбані, а саме ревматизм, де не обніжено кількість захворювань, та на хвороби серця. Сюди належить артеріосклероза. Від цих хвороб умирає ще велика кількість людей, а ще більше залишається інвалідами.

Щодо ревматизму, то його можна пояснити невідрядними мешканевими умовами, працею, холодом, недостатнім опаленням, вогкістю, чого немає у країнах Заходу. Медична опіка в ССР якнайкраща, смертність менша, ніж поза межами ССР, а все таки дивує нас, чому Україна мала і 20 років тому 40 міл. населення, і стільки має й тепер. Де причина? Не названа головна епідемія, що забирає тисячі, а то й мільйони людей. Нео є тюрми, концтабори й допити. Ті люди, що перебувають у тюрмах і концентраках, не мають майже жод-

ної медичної опіки, смертність через нелюдські умови праці та життя висока, і цими ворітми — тобто заднім дискретним виходом — відійшли мільйони людських істот. І ця епідемія жахлива, тим більше, що вона охоплює найкращих — ще молодих і інтелектуально та духовно здорових, добірних. Про них немає ніякої статистики і вони до числа жертв такої чи іншої інфекції не входять, як і до числа померлих.

"ДАЙТЕ СЛОВАМ ВІЛЬНИЙ ЛЕТ"

Минулого року американський письменник Говард Фаст вийшов з компартії США. У зв'язку з цим між ним і союзським письменником Борисом Полевим відбувся обмін листами. Але в комуністичному світі сказати правду письменник не має жадної можливості. Він мусить бути обережним навіть супроти свого найближчого приятеля. В цьому й суть невдачі в листуванні між Фастом, що протягом 15-ох років був активним комуністом, і Борисом Полевим, секретарем спілки союзських письменників і кореспондентом "Правди", з яким Фаст довгий час був у персональному контакті.

Про свій розрив з компартією США Фаст відкрито повідомив 1-го лютого 1957 року в інтерв'ю з "Нью-Йорк Таймсом". Крім того, він попросив одного союзського письменника особисто повідомити про своє рішення Полевого. 15-го лютого Полевий написав Фастові листа, але останній його не отримав. Правдоподібно союзська цензура лист затримала. Всередині березня Полевий написав другого листа, якого Фаст уже отримав. Десять днів пізніше Фаст відповів на цей лист. Але вже протягом наступних трьох місяців з Москви не надійшла жадна відповідь. Тоді Фаст вирішив оголосити свою кореспонденцію з Полевим в американському часописі "Нью-Йорк Таймс".

Полевий писав, що вістка про виход Фаста з компартії була для нього розчаруванням і великим ударом. Він запідозрив Фаста у боягувстві. І хоч кореспондент "Правди" згадував про інтерв'ю Фаста з "Нью-Йорк Таймс"-ом, але у своїй відповіді цілком зігнорував причини, що привели американського письменника до цього кроку.

У "Нью-Йорк Таймс"-і писалося що книжки Фаста і далі особливо люблені в Советському Союзі і що, не зважаючи на виход Фаста з американської компартії ще минулого року, советська преса ніде про це не повідомляла, хоч після заяви Фаста про розрив з компартією раптом перестали надходити листи, яких він так багато раніше отримував з Советського Союзу.

У своїй відповіді на лист Полевого Фаст подав причини розриву з компартією та поставив кілька питань Полевому, які той зігнорував. Фаст обвинував Полевого за його мовчанку у справі замордовання жидівських письменників, за мовчанку про антисемітизм Булганіна, з допомогою якого союзський прем'єр провадить союзську зовнішню політику, про "диявольську" і "ганебну" теорію "космополітизму" і про спробу Хрущова, як це видно в Польщі, підбурюванням антисемітських елементів серед народу впливати на перебіг внутрішньої боротьби в Польщі.

"Чому, — питас Фаст, — не знайдеться нікого, хто дементував би ці речі? Чому немає найменшої критики чи самокритики, про яку ми так багато чуємо?"

Фаст кидає обвинувачення і за те, що союзська преса жадним словом не промовилася про його розрив з компартією і про припинення листування з Советського Союзу.

"Про те, що ти закидаєш Сполученим Штатам, — пише Фаст до Полевого, — я роками писав у листах до Советського Союзу і роками отримував пошту з ССР. Але жадний лист за те, що в ньому було написане чи я тут сказав, не був затриманий. Чому твої листи не доходять? Чи може так іти далі? Хіба немає такої людини, щоб могла відверто заявiti про свій виход з компартії, чи відверто справедливо критикувати союзських провідників, лишаючись непереслідуваною? Якщо ти мій відхід від компартії вбачаєш лише в мені, то ти і твої колеги ніколи не матимете з цього науки. Я не перший інтелектуал, що з часу промови Хрущова відхилився від партії. Багато інших інтелектуалів уже порвали з компартією. А з ними пішли сотні робітників і інших членів партії, поважних, чесних, яснодумуючих людей, яких я поважаю і респектую. Минулого року, Борисе, я отримав телеграму від московського радіо, в якій мене запи-

тувано про мою наставу щодо випробувань атомової бомби. Тоді я відповів, що всі держави повинні негайно припинити ці випробування. А так, як Советський Союз є соціалітичною країною, що об'єднує навколо себе все людство, то він мусить зробити в цьому початок. Я сказав, що Советський Союз мусить негайно припинити випробування атомових бомб, не зважаючи на те, чи інші наслідуватимуть його, чи ні. Нехай це буде помилкова думка, але це була моя думка. Чому її зігноровано? Чому я на неї не дістав відповіді? Хіба це не по-дітвацьки, коли думки й погляди іншого, якщо вони комусь не пасують, просто збувати мовчанкою й викидати їх до коша?"

Свій лист до Полевого фаст закінчує невідкладним проханням до советських письменників, щоб його надрукували в "Літературній газеті". "Відкрийте двері, — вимагає він, — і дайте словам вільний лет. Лише в такий спосіб, ображені словом, можуть вилікуватися. Не спричиняйте нікому терпінь за те, що він говорить відверто і справедливо. Я хочу й далі бути твоїм приятелем. Можу я? Все цілковито залежить від тебе".

СОЦІАЛІСТИЧНИЙ РЕАЛІЗМ

Вже кілька місяців партія провадить серед советських письменників ударну кампанію "за соціалістичний реалізм".

Уніфікація літературного процесу в Україні довершилася, коли Йосиф Сталін став — за теперішньою термінологією — окультованою особою. Тоді в Україні партія ліквідувала всі літературні організації. В Москві створено було Спілку советських письменників, а в Україні — її філія.

Тоді витворено було й методу тієї уніфікації літератури, т. зв. "соціалістичний реалізм". Творцем цієї методи названо Горького, а надхненником його — Сталіна. Горький здобувся був на кілька статей і висловлювань з цього питання. Але й досі "соціалістичний реалізм" не має своїх теоретиків, є лише його проповідники. Проповідували його Сталін, Жданов, Шепілов.

Советське літературознавство канонізує ці партійні проповідування, підносячи їх до ступня обов'язкового кодексу, і на цьому свою роль вичерпую. Були й спроби в советському літературознавстві — дати теоретичну основу „соціалістичного реалізму". Вони зводяться до звичайно-

го дублювання теоретичних висловлювань Біссаріона Белінського в російській літературі. Белінський відкрив формулу т. зв. "критичного реалізму", прикладаючи її до літературної школи Гоголя.

Критичне ставлення письменника до дійсності було можливе в часи Гоголя, воно стало "злочином" за панування Сталіна. Письменникові поставлено завдання прославляти советську дійсність, у нього не сміє бути критицизму до неї. Ленін писав про Толстого: "Якщо перед нами дійсно великий мислитель, то він неминуче в своїй творчості зобразить суттєві ознаки своєї доби".

Українська підсоветська література мала й має своїх талановитих письменників. Але компартія відібрала в них право на оцю природню властивість кожного творчого таланту — відображувати в своїй творчості хоча б деякі суттєві ознаки своєї доби. І це постає не тільки в наслідок деспотизму партії. Є ще одна причина цього явища: советська дійсність виявилася такою, що критицизм до неї неминуче призводить до заперечення її.

Партія декларувала "побудову соціалізму в одній країні". На практиці ця побудова ніяк не вдається. І партія згори накинула літературі роплю апологета советського соціалізму. Звідси й народилася крилата формула-фраза "соціалістичний реалізм" — у теорії. На практиці виявилось, що з реалізмом вона нічого спільногоне має.

Твори літератури, в яких виявилось зображення суттєвих рис доби, були заборонені, а іхніх авторів ліквідовано, бо "соціалістичний реалізм" став методою партійної політики в літературі, методою політичного апологізму советської дійсності.

29 травня цього року відбулися партійні збори письменників Києва. Доповідав Олесь Гончар про пленум Спілки письменників ССР. На пленумі говорилося про спроби ревізії "соціалістичного реалізму" серед московських письменників. І Гончар констатує, що "виступаючи проти соціалістичного реалізму, ці горетеоретики ціляться в соціалізм".

Отже йдеться тут не про шукання творчої методи для літератури, а про рятування советського соціалізму, який ніяк не вдається партії на практиці.

З БОРОТЬБИ НА МОВНОМУ ФРОНТІ

У ч. 14 (1097) "УВ" у статті "Слово рідне, мово рідна..." ми вже подавали про тяжкий стан української мови під окупантам в Україні. Наши доводи опиралися тоді на джерела з советської преси, і з цієї ж преси ми сьогодні довідуємося, що становище української мови, літератури та її взагалі освіти в Україні на краще не змінилося, а навпаки — гіршає. Для ілюстрації наших тверджень ми наведемо тут декілька скарг громадян УССР з приводу хаосу в советському вихованні.

Помимо недоліків у наслідок недостатньої організації педагогічного процесу в самій советській школі, ускладнєє працю вчителів та заважає добитися кращих успіхів учням також відсутність добреякісних стабільних підручників. З ряду предметів роками замість підручників учителі й учні користуються посібниками, що ні в якій мірі не можуть задовольнити ні вчителя, ні учня.

Міністерство освіти УССР і видавництво "Радянська школа" не реагують на критичні зауваження вчителів. Складання підручників і програм відбувається без залучення педагогічної громадськості. Щоб розвантажити учнів принаймні в окремих випадках, у 5 — 7 класах скрочено програми з мов. Скорочення програм зроблено механічно, без урахування важливості матеріалу і його зв'язку з іншими матеріалами.

Уже другий рік у 8 — 10 класах середньої школи не викладається мова. Ця зміна в навчальних плянах УССР нічим не обґрунтovана. І це викликало справедливе обурення і батьків, і учнів, і всієї педагогічної громадськості України.

Практика показує, що за 7 років (1 — 7 класи) учнів важко оволодіти граматикою мови. Програма 5 — 7 класів з мовою, при всій її перевантаженості, охоплює далеко не все, що треба знати людині з закінченою освітою для вільного володіння усною і письмовою мовою. До 8 класи приходять учні, що не мають достатніх навиків у грамотному письмі і стилістиці, а це утруднює працю викладача.

Програма ж з літератури побудована так, що вчитель не має часу навіть для проведення й аналізи класних та домашніх творів (для

цього потрібно не менше 20-х годин на рік дляожної класи), не то що на вправи з граматики і стилістики.

Підручники з української літератури для 8 — 10 класів і з деяких інших предметів щорічно ґрунтовно переробляються, що також ускладнює працю вчителя й учнів, особливо при повторенні в 7 і 10 класах. Підручники з літератури переважно зайнізовані, маловартісним матеріалом. І через часті переробки підручників з літератури, фізики, граматики, програми навчання в советських школах і далі не відповідають їхньому матеріалу.

Згадане вище видавництво "Радянська школа" повинне видавати також і для вчителів методичну літературу. І воно видає, але тираж багатьох видань цієї літератури такий мізерний, що вчителі часто не можуть знайти в продажу потрібної книжки. Тимчасом в Україні є сотні тисяч учителів, яким дуже потрібні всі новинки спеціальної літератури. Взагалі, у звязку з "господарюванням" комуністичних керівників, з пляну видавання знято ряд книжок, які конче потрібні вчителям.

Учитель К. Сакун у "Радянській Україні" скаржиться, що він шукав методичні посібники з географії "Уроки географії в п'ятому класі" і "Краєзнавство в школі" випуск III. Сакун обійшов усі книжкові магазини Києва, але купити цих книжок йому не вдалося. Це ж у столиці України! А як же може вив'язатися з такого становища сільський учитель?

Відомо, що викладання географії будується на краєзнавчій основі, на краєзнавчому матеріалі. Діти вивчають і свою місцевість. Але посібники такого роду так само видаються надто малими тиражами. Згадане видавництво випустило книги: "Київська область" (І. П. Старовітенко), "Дніпропетровська область" (М. В. Лапка), "Закарпатська область" (О. Т. Діброва), "Сталінська область" (В. П. Замковий). Проте, в продажу вчителі їх уже не знайдуть.

Справу підручників української мови порушували також у київській "Літературній газеті" доцент Київського університету П. Тимошенко, студент - заочник М. Гавриленко з Жданова (Маріуполь) та інші. Гавриленко, наприклад, у замітці "де знайти посібники з мовою?" зазначає, що на периферії крім шкільної норма-

тивної граматики по суті немає більше ніякої мовознавчої літератури. Існує посібник "Курс сучасної української літературної мови" за редакцією Л. Булаховського, недоліки якого дуже добре відомі студентам, але й такого немає де придбати. Студенти не мають змоги бодай подивитися на обкладинку "Основних відомостей з історії української літературної мови" П. Плюща. Дуже кепське становище і з підручниками української діялкології, історії граматики української мови тощо. Навіть бібліотеки міських будинків учителів (за винятком деяких) не мають підручників чи посібників з української мови для вузів.

На Першому всесоюзному з'їзді художників відзначено відставання монументально-декоративного і прикладного мистецтва в ССРР. Советська державна промисловість, що випускає різну художню продукцію, обсаджена цілою армією людей, які випадково потрапили до мистецтва й заповнюють торговельну мережу низькопробними художніми виробами, що не можуть виховувати в народі естетичних смаків.

Єдиним вищим учбовим закладом прикладного й декоративного мистецтва в Україні є Інститут у Львові. Львівський інститут прикладного й декоративного мистецтва існує десять років у центрі західних областей України, де існують багаті традиції народного мистецтва. Інститут повинен вивчати, узагальнювати і розвивати народне прикладне мистецтво. Але він, як це стверджує група українських мистців у "Радянській Україні", перебуває в дуже поганих умовах.

Його треба було б розширити — збільшити прийом студентів в інститут, необхідно відкрити нові відділи (пласт-маси, скла, металевих художніх виробів, а також педагогічний відділ, який би готовив кадри художників - викладачів для середніх шкіл України). Замість того, щоб допомогти інститутові, Міністерство культури УССР займає позицію на ліквідацію цього учбового закладу.

Наступ Москви на українську національну мову й культуру продовжується з посиленою інтенсивністю. В єдиній країні "рівноправності" націй може бути лише одна загально-живіана мова — російська.

Андрій ГЛІНЯНИЙ

З ЛИСТИВ ДО РЕДАКЦІЇ

УКРАЇНСЬКА МОЛОДЬ В АМЕРИЦІ

13 жовтня 1957 року у Філадельфії пані Євдокія Дичківна та Галина Зейкань, які провадять радіоведіцю імені Володимира Блавацького, почали прилюдну дискусію в справі української молоді в Америці. Закидають їй брак ідейності та занадто велику матеріалістичність. Чи справді воно так?! Дозволю собі взяти голос у дискусії.

Вельмишанові! Пані!

Вітаю Ваш заклик у справі української молоді в Америці й спішу за реагувати на нього. Закидаєте українській молоді в Америці брак ідейності та завелику відданість матеріалізмові. Чи так воно насправді?

Дивлячись "старокрайовими" очима на українську молодь в Америці, дійсно не побачимо наглядної ідейності, бож тут нема окупаційного режиму і нема проти кого бунтуватися, нема проти кого підкидати нелегальні летючки, одним словом, нема діята як виявити свою ідейність.

Подасте приклади мадярської та польської молоді, які бунтуються, ризикують, повстають і гинуть. Але при цьому забуваєте, що і мадярська і польська молодь перебувають у тому "щасливому" положенні, що вони мають проти кого боротися, вони мають де виявити свою ідейність. Цього "щастя" позбавлена українська молодь в Америці.

Українська молодь в Америці просто користується всіма благами справді вільного демократичного життя. Свобода не тільки політична, але й економічна, створила в Америці нечуваний і дотепер українською молоддю невиданий матеріальний добробут; українська молодь повними жменями черпає з того добробуту й живе так, як не живе жодна інша молодь по всіх континентах світу!

Чи це зле? Зовсім ні! Бо, зрештою, уся ідейність кожної молоді по цілому світі спрямована на здобуття політичної свободи своїй батьківщині, на здобуття вільного економічного життя, спрямована на здобуття праці, хліба, пристійного людського приміщення. А далі йдуть здобутки техніки, ті самі авта, телевізори й т. д. Себто, молодь у світі ідейно працює й бореться за все те, що українська молодь в Америці вже має!

Що ж робити українській молоді в Америці? Чи викопати печеру серед П'ятої Евні в Нью-Йорку і, мов той Іван Вишенський, жити думками про Україну й писати свої листи до земляків в Україні, чи користатися із здобутків американського матеріального добробуту?

Іван Вишенський був лише один, і не кожному дано від Бога наслідувати його! А українська молодь у Америці — це звичайна собі молодь, здорова, нормальна, як і кожна інша молодь у світі. Крім того, вона зазнала злиднів під окупаційними режимами на рідній землі, жахів війни та животіння в таборах після війни й цим самим набула моральне право користатися матеріальними благами Америки.

Чи цей матеріалізм Америки шкодить українській молоді, її ідейності, її національній (українській) свідомості? Я вважаю, що ні!

Подивімось на американську молодь, серед якої бачимо багато негативного. При цьому не забуваймо, що існують численні українські голоси, які плачуть за тим, що 1918 року нам бракувало українських боянів, батярів, які напевно були б втримали Львів в українських руках. Чи справді та американська молодь із своїми боянами така погана? Зовсім ні! Час від часу на націю надходять тіжкі хвилини історичних іспитів, і ті іспити за цілу націю має складати її молодь. Мала такі іспити й Америка в двох світових війнах!

Іван МАНИЛО

ЛАСТІВКА І ПАВУК

Де сонце злоторунить води,
Де хвіля котиться до рук,
Жив син облудної породи —
Павук...

Павук! Від цього Павука ще
Ніхто не знає вороття:
Він зловить Муху — і проплаще
Її життя.

Поставивши тенета всюди,
Поліз він хижо на ріллю,
І злісно мріяв: "Добре буде,
Коли ще й Ластівку зловлю.

Вона ширяє в високості,
Похмурости розбивши спліт...
Я потрошу її крила й кості
І крівцю буду пити!"

І як же ж пописалася американська молодь у тих історичних іспитах? Американська молодь склала свої іспити відмінно! Бо американська молодь воювала й перемогла найліпші армії світу. Це незаперечний факт! Помимо всієї своєї матеріальної переваги над ворогом, американська молодь виявила високу бойову мораль, показала численні випадки персонального героїзму. Американська молодь у найменшій кількості пішла в полон до ворога та не дезертирувала з поля бою. Одним словом, американська молодь склала історичний іспит близьку!

Українська молодь в Америці не є й не буде гіршою від всеамериканської молоді різного етнічного походження, бо вже й тепер часописи перевонені вістками про виняткові успіхи української молоді по численних школах різних типів. Так само в американському професійному житті українська молодь вибивається на передові місця. А спеціально почесних висот досягла українська спортова молодь!

Опанувавши англійську мову, мову справді світову, українська молодь в Америці тим самим причастилася до світової скарбниці знання й черпає з неї в міру своїх сил та спроможностей. І це виходить їй на користь.

Занедбавши в деякій мірі читання української літератури, особливо ж псевдолітературні твори, яких трохи

таки забагато появляється тепер на українському книжному ринку, — українська молодь у загальному своєму розвитку та інтелектуальному багатстві не втратила, бо має можливість через англійську мову черпати скарби людського духа з цілого світу.

Окремі одиниці серед української молоді в Америці — це звичайні собі люди, і зірок із неба вони не будуть хватати. Це цілком нормальне явище й над цим нема чого журитися.

Але загал української молоді в Америці стоїть на висотах не нижчих від молоді інших народів, і коли українська молодь Америки зустрінеться з українською дійсністю, з українською землею, з українськими людьми, то вона буде тільки українською — і ніякою іншою.

Проф. Гаврило Гордієнко.

Даючи голос у цій важливій справі проф. Г. Гордієнкові, редакція "Молодої України" вважає, однак, доцільним зауважити, що становище шановного дописувача вважає небезпечним звуженням широкого поняття ідейності. Ідея тут не стільки про моральне право нашої молоді в Америці користуватися матеріальними здобутками цієї держави, скільки про її принципове наставлення до цих здобутків, про їх місце і ролю в формуванні молодечого світогляду. Ніде правди діти, що американська молодь в основному матеріалістично думаюча — в парадоксальній протилежності до матеріалістично вихованої, але так і не зматеріалізованої підсоветської молоді. Дуже можливо, що причиною цього є нестача — а звідси і не зосередження на них — матеріальних достатків у підсоветської молоді. Але ця парадоксальність криє у собі поважну небезпеку для Заходу, яка вже виявляється в наслідках холодної війни поміж Сходом і Заходом, у технічних перегонах між ССР і США. Поки ми насолоджуємося люксусовими автами й холодильниками, молоді советські науковці, не особливо оглядаючись на холодильники, запускають міжконтинентальні ракети й штучні "спутники". Над цим слід замислитися. Окоче дамо місце в дискусії також іншим голосам.

Ред.

ВИ НАС КРИВДІТЕ!

Той, хто систематично читає українську пресу, напевно звернув увагу, що останнім часом з'являється багато статей про молодій України. Автори цих статей турбуються, що молоді, особливо міська, хуліганить, пиячить і взагалі нічим не цікавиться. Всю вину за таку поведінку молоді складається на загнилий комуністичний лад. І ми не сумніваємося, що це вірно.

Але в цій статті нас більше цікавить молодій, що перебуває за межами своєї батьківщини, зокрема в Америці. І власне про цю молоді, яка найближче до нас, а не за океаном, і яка також хуліганить, пиячить і майже нічим не цікавиться, — про цю молодій хочемо говорити.

Придивімось не через скельця окулярів, а звичайним пильним оком, що цю молодій цікавить, як вона проводить свій вільний від праці чи науки час. Як на неї впливає оточення і як вона на нього реагує.

Для ясності належить дещо сказати й про себе, щоб не подумали, що цю статтю написав якийсь старик, який не має ніяких контактів з молоддю. Я належу також до молоді, про яку пишу. Як знаємо з наших патріотичних промов, доповідей, академій (на яких молодій все рідше й рідше появляється), молодій — це цвіт української нації, молодій — це авангард майбутнього, це ті покоління, які зайдуть місця старших.

Чудові патетичні слова, які старші скоро забувають, а на молодій не звертають найменшої уваги. Тобто звертають, але не так, як треба. Кожному відомо, що дитина, яка народилася, не говорить, а щойно по якомусь часі починає неясно вимовляти слова. Вона ж копіює все те, що роблять батьки та її близьче оточення. І цей процес копіювання є процесом людського життя. Молода людина починає самостійно думати, але їй далі придивляється до своїх авторитетів-старших.

Чи діла старших оцей авангард-молодій схвалює, чи ні — вони цим зовсім не цікавляться. Творять організацію за організацією, товариство за товариством і "переконуючим" голосом запевняють, що тільки вони, а ні в якому разі хтось інший має рацію. Зрештою, в цьому, може, не було б нічого надто злого, якби при цьому не оперувалося неправдою та фарисейством.

Яка ж тоді в юнака чи юначки, що

щойно починають самостійно думати, виникає думка з приводу цього всього? Хіба це той добрий приклад, який ми маємо наслідувати?! І оце сумне явище є річчю не лише світських організацій, які абсолютно не знають толеранції до інакші думаючих, але й церковних громад.

Візьмім за приклад православні громади в Чікаго, а є їх, "дай Боже", аж чотири в північній частині міста. І одна одній не зовсім то долюлює. Кожна громада залізла в борги по самі вуха й проповідуює слово істини по-своєму. "Люби ближнього як самого себе" є недотриманою фразою в устах нашого духовенства. І це нагадує мені "дорогих" сержантів з армії, які казали: "Не роби те, що я роблю, а роби те, що я кажу". То виходить, і нам треба робити те, що вони кажуть, а не те, що роблять?!

Кожна православна церква в Чікаго утворила свою церковну молодеччу організацію, яка нараховує невелику кількість членів. Ці члени записалися до неї не з певних релігійних переконань, а тому, що потрібно кудись належати. Дехто записався для того, щоб познайомитися з тим чи іншим хлопцем чи дівчиною. І ось так наша молодій розпорощена попід церквами — нудиться, бо ж її істота прагне щось робити, а не тільки служати.

Шановні духівники, нам не потрібні братства, сестрицтва чи клюби. Нам потрібні Ваші добре діла, Ваша ширість — і ми будемо йти. Вашими второваними слідами! Нам не потрібно багато церков, нам потрібна одна, яка з'єднувала б старших і молодших у християнській любові, а не розпорощувала по Чікаго.

Я певен, що Чікаго, яке має 60.000 українців, спромоглося б на свою українську школу, чи будинок для молоді. Через свою сварливість ми не маємо будинку для молоді і немає перспектив його мати. А коли немає ніякого приміщення для молоді, то де вона проводить свій вільний час? У кіно, яке вже також набридло. Не знаю, чому, але молодій (хлопці) вибрали не зовсім то й пристойне місце для побачень, або щоб пограти в більярд — у пивній.

Звичайно, молодій не йде туди випивати, а так просто собі прохолодитися холодною склянкою пива. Але ця "прохолодка" поступово так входить у звичку, що пиво змінює гарячіший напій — горілка. І з дня на день наша золота молодій стає сріб-

ною! І врешті-решт до чого це доводить? Талановиті юнаки перестають цікавитися тим, що їх колись цікавило. Море їм по коліна, у них немає бажання плисти проти течії життя. У них немає відваги кінчати розпочате діло, чи взятися за щось нове. З'являється невіра в свої сили. А це найгірше!

Я вважаю необхідним, щоб старші більше придивилися до бажань молоді та врешті-решт пригадали, що й вони були колись молодими, що й вони були повні енергії, мали прекрасні мрії бути чимсь корисним. Хотіли щось робити, щоб виладувати свою молодеччу енергію. А кожна молода людина її має, якщо ще не приспала алькоголем чи зневірою. Уявіть собі, що ми маємо будинок для молоді. Це значить, що ми маємо гурток шахістів, любителів класичної музики, чи навіть джазу, техніки, співів та ін. Бо ж кожний юнак чи юначка чимсь цікавиться, щось знає, і тут була б можливість те знання поширити. Багато скаже, що коли хтось чимсь цікавиться, то йому не потрібно товариства. Так. Але не забуваймо, що в гурті ніхто не схоче пасти задніх і старатиметься свої знання поглибити.

Будинок для молоді — це одинокий чинник, який може стимати молоді від хвороби, що її мають старші — недовіри до інших. Він також допоможе зібрати розорошену українську молодій, яка поступово вільвається в американське життя. Часто густо навіть друзі говорять між собою по-англійському, бо цією мовою вони можуть легше висловити свої думки. А що ж буде з наступним поколінням?! Отож шановні старші, Ви над цим задумайтесь! Не забувайте, що в житті існують лише два дні, за які не треба турбуватися. Один з цих днів є вчора, а другий завтра. Те, що пройшло, не вернеш. А завтра не буде вже завтра, а сьогодні. Лише сьогодні ми мусимо протиставитися дійсності та дбати про сьогоднішній день, щоб завтра не було запізно.

Знаю, що цей лист багатьом не сподобається, але мені хочеться написати про те, що ми думаємо, хоч багато з нас бойтися голосно про це сказати. Тим, які образяться, ми можемо відповісти народньою приказкою: — "Правда в очі коле". Не слід боятися відверто говорити правду, бо ту кривду, яку нам робиться, ще можливо направити.

О. КОНОВАЛ, Чікаго.

УВАГА!

УВАГА!

ВИДАВНИЦТВО "МОЛОДА УКРАЇНА"
має до розпродажу такі книжки:

В. Бендер — "Марш молодості" — 2 томи	повість про другу світову війну — — — \$1.60
О. Кобилянська — "У неділю рано зілля копала" — оповідання	— — — — — 1.50
I. Лобода — "Вони прийшли знову" — роман з фінляндсько-большевицької війни	— — — — — 1.25
Д-р М. Шлемкевич — "Загублена українська людина"	— — — — — 1.75
Д-р М. Шлемкевич — "Українська синтеза чи українська громадянська війна"	— — — — — 0.75
П. Карпенко-Криниця — "Поеми"	— — — — — 0.75
В. І. Гришко — "Україна сьогодні і ми"	— — — — — 0.75
"Свірид Ломачка в Канаді" — фейлетони	— — — — — 0.75
I. Качурівський — "В далекій гавані", поезії	1.00
Д-р С. Іваницький — "Переяславський дого- вір з 1654 р."	— — — — — 1.20
H. Наливайко — "Домашній ворог"	— — — — — 0.40
Дм. Соловей — "Стежками на Голготу"	— — — — — 0.40
H. Григорій — I. "Українська боротьба за державу в р. р. 1917-20; II. "Чому українці не вдержали своєї держави"	— — — — — 0.25
H. Григорій — "Соціалізм та національна справа"	— — — — — 0.25
M. Зореславич — "Український робітничий люд за національну державу"	— — — — — 0.40
Я. Кутько — "Темна сторона місяця"	— — — — — 0.40
Портрет Симона Петлюри 6,5x9	— — — — — 0.25
Замовлення просимо слати на адресу "Молодої України", долучаючи 30 центів на пересилку.	

Адміністрація

ДО УВАГИ КОЛЬПОРТЕРІВ, ПЕРЕДПЛАТНИКІВ і ЧИТАЧІВ

Видавництво "Молода Україна" нераз зверталося на сторінках свого журналу, а також і в листовій формі, до наших кольпортерів та передплатників з проханням своєчасно розраховуватися з Видавництвом, не чекаючи на кількаразові нагадування.

Наше Видавництво не має стійкої фінансової бази й існує виключно на передплатах, пожертвах на пресовий фонд та на невтомній праці нашої молоді. Співробітники редакції та видавництва роблять все від них залежне, щоб у нечисленні вільні від щоденної праці години видати журнал своєчасно та зробити його по можливості найкращим. На жаль, не завжди ми спроможні досягти бажаних наслідків. Це у великий мірі тому, що наші кольпортери та передплатники не розраховуються своєчасно. Вихід журналу та його якість залежить від Вас самих. Коли Ви розраховуєтесь й поновляєте передплату своєчасно, а не рік пізніше, Ви тим самим заощаджуєте нам потребу висилати різні нагадування та дадете нам охоту більше працювати над журналом. Але, на превеликий жаль, багато з наших кольпортерів та передплатників занедбують свій обов'язок розраховуватися своєчасно. Кольпортери повинні розраховуватися за кожне число окремо, а не раз на півроку чи рік, та й то після кількаразового нагадування.

Передплатники повинні поновляти передплату перед закінченням, а не по закінченні передплати. Якщо хтось не знає, коли кінчиться його передплата, то потрібно подивитись на адресу конверта, в якому дістаете жур-

нал, де зазначене число — відразу після прізвища. Наприклад, що число 41-ше, коли ж на Вашому конверті стоїть число 45, то це значить, що Ваша передплата кінчается з виходом 45-го числа. Якщо ж там стоїть число 39, або нижче, то це значить, що Ви вже маєте заборгованість.

Передплатники з Канади та Америки можуть вносити передплату через наших представників, де вони є, або безпосередньо на адресу "Молодої України". Американські передплатники повинні звернути увагу на те, що американський долар дешевший від канадського. Тому було б бажанням, щоб передплатники з Америки давали кілька центів більше при пересилці, щоб ми могли тут одержувати повну суму даної передплати.

Коли ж хтось не бажає більше передплачувати "Молоду Україну", то просимо повідомити нас про це, щоб ми звільнили журналу та нагадувань про заборгованість. Все, що Ви маєте зробити, що написати на картці одне речення: "Прошу стримати висилку журналу". Адже писати по декілька разів нагадування про заборгованість і незручно, і в таких випадках недоцільно, бо що можуть гостати якісь нарікання. Ми не можемо знати думок наших читачів, тому просимо повідомляти нас про будь-які зміни.

При пересилці грошей просимо зазначувати, на яку ціль призначено гроші — на нову передплату, на продовження передплати, за кольпортах чи на пресовий фонд, як також зазначати, від кого гроші.

Багато наших передплатників змінюють свої адреси, але нас не повідомляють про ці зміни. Журнал висилається на стару адресу, але згодом вертається назад. Після того висилка журналу стримується до часу, поки ми не одержимо нової адреси. Але ми самі не спроможні встановити нові адреси передплатників. Тому просимо всіх тих, які змінюють свої адреси, своєчасно повідомляти нас про це. Цим Ви допоможете нам і собі уникнути можливих непорозумінь у майбутньому.

Було б бажанням, щоб наші читачі надсилали свої зауваження та побажання щодо змісту нашого журналу.

РЕДАКЦІЯ ТА АДМІНІСТРАЦІЯ "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ"

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД
"МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" СКЛАЛИ:

Б. Голинський (Торонто)	— — — — —	\$1.00
В. Літвікова (Торонто)	— — — — —	\$1.00
Т. Гавришків (Вінніпег)	— — — — —	\$1.00
I. Савчук (Філадельфія)	— — — — —	\$1.00
I. Павленко (Ньюарк)	— — — — —	\$5.00
M. Євчик (Торонто)	— — — — —	\$2.00
В. Бондар (Дітройт)	— — — — —	\$1.00
O. Олесницький (Ньюарк)	— — — — —	\$1.00
P. Склонний (Сираکуз)	— — — — —	\$2.00
Г. Лисинський (Трентон)	— — — — —	\$1.00
P. Шрамченко (Філадельфія)	— — — — —	\$2.00
D. Нестеренко (Бостон)	— — — — —	\$5.00
T. Гришко (Монреаль)	— — — — —	\$5.00
I. Громник (Солт Лейк Сіті)	— — — — —	\$1.00
O. Біланяк (Дітройт)	— — — — —	\$2.00
A. Холойд (Сираکуз)	— — — — —	\$1.00
O. Коновал (Чікаго)	— — — — —	\$1.00
Головна Управа ОДУМ-у Канади	— — — — —	\$131.23

Всім жертводавцям висловлюють сердечну подяку Редакція та Адміністрація "Молодої України".